

Univerzita Hradec Králové
Fakulta informatiky a managementu
Katedra ekonomie

Vývoj hotovosti v České republice
Bakalářská práce

Autor: Klára Vojtová
Studijní obor: Informační management

Vedoucí práce: Ing. Martin Král

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vývoj hotovosti v České republice“ zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 24.4.2019

Klára Vojtová

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Martinovi Královi za metodické vedení práce, cenné připomínky, odborné rady a vstřícnost při konzultacích bakalářské práce.

Anotace

Předmětem bakalářské práce „Vývoj hotovosti v České republice“ je analyzovat vývoj hotovosti v České republice a na základě dotazníkového šetření určit budoucí vývoj hotovosti. V práci je popsán vývoj peněz od jeho vzniku až po současnost, od barterové směny přes peníze komoditní, mince z drahých kovů, státovek, klasických bankovek až po dnešní podobu bankovek a mincí či bezhotovostních peněz. Následně zmiňuje ochranné prvky bankovek, padělané, pozměněné a opotřebené oběživo. Zaměřuje se na subjekty, které hotovostní a bezhotovostní peníze emitují a popisuje jejich činnost. Dále je provedena analýza objemu a počtu kusů hotovosti (Kč) v oběhu. Nakonec provedeno dotazníkové šetření, jehož cílem je zjistit, jakým způsobem lidé hotovost využívají a jaký vývoj lze do budoucna v souvislosti s hotovostními penězi očekávat.

Klíčová slova: peníze, hotovost, bankovky, mince, padělky, Česká národní banka.

Annotation

The subject of the bachelor thesis "Cash development in the Czech Republic" is to analyze the development of cash in the Czech Republic and to determine the future development of cash on the basis of a questionnaire survey. The thesis describes the development of money from its origins to the present, from barter shifts through commodity money, coins from precious metals, states, classic banknotes to today's banknotes and coins or cashless money. It then mentions banknote security features, counterfeit, altered and worn out currency. It focuses on entities that issue cash and non-cash money and describe their activities. Furthermore, the volume and number of cash (CZK) in circulation is analyzed. Finally, a questionnaire survey was conducted to determine how people use cash and what developments can be expected in the future in relation to cash money.

Keywords: money, cash, banknotes, coins, counterfeits, Czech National Bank.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Peníze.....	3
2.1	Barterová směna.....	3
2.2	Komoditní (zbožové) peníze a mince z drahých kovů.....	3
2.3	Státovky.....	4
2.4	Hotovostní peníze	5
2.4.1	Padělání a pozměňování peněz.....	7
2.4.2	Ochranné prvky bankovek.....	7
2.4.3	Poškozené bankovky.....	9
2.5	Bezhotovostní peníze.....	10
3	Bankovní systém	10
3.1	Česká národní banka.....	11
3.1.1	Funkce České národní banky	12
3.1.2	Nástroje měnové politiky ČNB	16
3.2	Obchodní banky	18
3.2.1	Bankovní produkty	19
3.2.2	Platební a zúčtovací styk.....	23
4	Vývoj hotovosti v České republice.....	26
4.1	Vznik české koruny.....	26
4.2	Analýza vývoje hotovosti.....	27
4.2.1	Bankovky	29
4.2.2	Mince	32
4.2.3	Bankovky a mince podezřelé z padělání nebo pozměňování.....	33
5	Dotazníkové šetření	35
5.1	Charakteristika respondentů.....	35

5.2	Výsledky dotazníkového šetření	37
5.3	Srovnání dle hledisek.....	45
6	Shrnutí výsledků.....	51
7	Závěry	53
8	Seznam použité literatury.....	54
9	Seznam grafů.....	56
10	Seznam tabulek	57
11	Seznam příloh	57

1 Úvod

Hotovost hraje velmi důležitou roli v životě každého z nás. Každý člověk touží po vlastnictví statku nebo využívání služeb, aby uspokojil své potřeby. Tyto statky nebo služby je nutné zakoupit, a tedy za ně zaplatit. Existence a využívání peněz usnadňuje získání konkrétního předmětu (zboží) nebo využívání služby od jakékoliv osoby, aniž by bylo nutné zjišťovat, co tato osoba poptává na oplátku. Z toho plyne nesporná výhoda peněz v úspoře transakčních nákladů (času) a také v ocenění resp. vyjádření hodnoty konkrétního statku či služby.

Jediným emitentem hotovosti v ČR je Česká národní banka, která by měla zajišťovat rovnováhu mezi nabídkou a poptávkou po hotovosti. Za účelem efektivního řízení hotovosti je nezbytné sledovat a vyhodnocovat data a informace o peněžních tocích. Informační management je obor, který se mj. zabývá daty a informacemi, které jsou zpracovány za účelem zvýšení účinnosti v řízení. V případě hotovosti jde především o poskytování dostatečného množství hotovosti v požadované struktuře jednotlivých nominálních hodnot.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat vývoj hotovosti v České republice a s využitím dotazníkového šetření nastítnit budoucí směřování hotovosti. V práci jsou využity výzkumné metody založené na principech logiky tj. indukce, dedukce, analýza, syntéza a dotazníkové šetření. Data a informace získané od České národní banky a vlastním zpracováním jsou zpracované v programu MS Excel a vyhodnocení dotazníkového šetření provedeno s využitím informačního systému pro podporu managementu – Criterium Decision Plus.

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí - teoretické a praktické. Teoretická část je zpracovaná s využitím odborných monografií a zabývá se analýzou vývoje platebních prostředků od počátku jejich vzniku až po jejich současnou podobu. Následně je popsána problematika padělání a pozměňování peněz, s tím související ochranné prvky bankovek a také proces opotřebení oběživa. Další část je věnována bankovní soustavě České republiky. Jednak České národní bance a jejím funkcím a nástrojům, které používá při regulaci měnové politiky, a dále obchodním bankám včetně jejich produktů a způsobů, kterými pro občany zajišťují platební styk.

Praktická část vychází z části teoretické a je zpracovaná s využitím dat a informací získaných z veřejně dostupných zdrojů a vlastního dotazníkového šetření. Zaměřuje se na vývoj české koruny od jejího vzniku a následně pak blíže analyzuje období vývoje hotovosti posledních deseti let. Důraz je kladen nejen na objem a počet kusů hotovosti v oběhu jako celku, ale také jednotlivě na objem a počet kusů bankovek a mincí jednotlivých nominálních hodnot. Na analytickou část navazuje kapitola věnující se dotazníkovému šetření, které analyzuje využívání hotovosti respondenty a jimi spatřované výhody a nevýhody hotovosti. Zjišťována byla mj. také preference využívání hotovosti pro platební styk v porovnání s ostatními metodami dle zvolených kritérií. Výsledné srovnání provedené v CDP umožňuje odhadnout potenciál využívání hotovosti i v budoucnu.

Závěr obsahuje základní poznatky plynoucí z této práce a odpovídá na otázku, zda byl její cíl splněn.

2 Peníze

Peníze obecně představují aktivum, kterým můžeme platit za zboží, služby a jiné závazky. Jsou univerzálním prostředkem, který akceptuje společnost při transakcích. Z historického pohledu peníze začaly nabývat svojí důležitosti spolu s rozvojem obchodu, přičemž se měnila i podoba peněz samotných. [17]

2.1 Barterová směna

Barterová směna je prvním typem směny používaným už téměř od pravěku přibližně od roku 2000 př. n. l. Během barterové směny docházelo k vyměňování zboží a služeb za jiný druh zboží a služeb. Jelikož nabízející a poptávající měli zpravidla jiné požadavky na směnu, hledání někoho, kdo byl ochotný směnit náš statek za statek, který jsme potřebovali, bylo velmi časově náročné. Někdy směna vyžadovala dokonce několikanásobné směňování. Velké množství zboží, které mohlo být a bylo směňováno, činilo směnu neefektivní a komplikovanou. V důsledku toho rostly i náklady s ní spojené. Protože barterová směna byla nákladná a riziková, začalo docházet k hledání univerzálnějšího, trvanlivějšího a dělitelného směnného prostředku. [17]

2.2 Komoditní (zbožové) peníze a mince z drahých kovů

Komodity (zbožové) peníze představovaly druhou formu směny, která se začala používat v Číně v roce 1200 př. n. l. Za komoditní peníze byly považovány například perly, mušle kauri (drobné ozdobné ulity), wampum (náhrdelníky z perel a mušlí), plátno, kožešiny, sůl, zuby velryby a jiné. Hlavními vlastnostmi těchto komodit byly vzácnost, trvanlivost, stejnorodost a akceptovatelnost velkým počtem lidí. Tyto ještě předmetalické komodity měly ale i mnoho nevýhod (špatná skladovatelnost, různá trvanlivost a dělitelnost podle druhu komodity). [17]

Od 7. až 6. století př. n. l. se proto v západních zemích začaly používat drahé kovy, které se leskly, a lidé je svým způsobem považovali za poklad, který bylo třeba strážet. Zároveň se předpokládalo, že ten, kdo měl více drahých kovů, byl bohatší. První mince z drahých kovů na našem území razili Keltové již v 1. století př. n. l. Charakteristickou vlastností mincí z kovů byla homogennost. Mince se daly snadno

dělit a bylo možné určovat jejich hodnotu, například vážením, což u kamenů a mušlí vždy možné nebylo. Tzv. metalické peníze z nezpracovaného zlata měly z počátku podobu plíšků, později ručně zkrášlených mincí. Jednalo se však stále o nemincovní formu peněz. Komoditní peníze se až postupem času začaly zpracovávat na plnohodnotné stříbrné a zlaté mince, na kterých byl vyražený znak. Jejich kupní síla byla závislá na obsaženém množství kovu v minci a na nákladech na ražbu. Počet vyražených mincí však ovlivňovala přirozená zásoba kovů v přírodě. [17]

Běžným používáním mincí docházelo v průběhu času k jejich zlehčování a ztrátě hmotnosti. Následně proto později vlivem nedostatku zásob drahých kovů docházelo k úmyslnému snižování obsaženého kovu v mincích, tedy vytváření tzv. neplnohodnotných mincí. Kupní síla neplnohodnotných mincí byla v takovém případě vyšší než množství obsaženého drahého kovu v minci. Tato skutečnost vedla ke krátkodobému vyvážení množství nabízených a poptávaných peněz v oběhu. Z dlouhodobého hlediska však nahrazování plnohodnotných na neplnohodnotné mince způsobila nárůst cenové hladiny. Omezené množství zásob drahých kovů tak směřovalo k nahrazování mincemi vyraženými z běžných kovů a později i k vydávání papírových peněz. [20]

2.3 Státovky

Dalšími neplnohodnotnými penězi a zároveň první formou papírových peněz byly státovky, které se začaly vydávat v roce 1762. Do oběhu je emitoval panovník (stát), který určoval jejich kupní sílu. Státovky nebyly kryté drahými kovy (zlatem ani stříbrem). [17]

Hlavní výhodou papírových státovek oproti mincím vyraženým z drahých kovů byla finanční nenáročnost při vydávání do oběhu. Státovky umožňovaly lepší a pohodlnější držení či přenos většího množství oběživa. [10]

Papírové státovky měly ale i mnoho nevýhod. Sloužily spíše k placení válečných výdajů a finanční náročnosti válek, nedostatku peněz v pokladně a vyšší výdaje než příjmy nepřímou nutily panovníka při nedostatku financí (např. mincí z drahých kovů) vydávat papírové státovky. Nadměrné vydávání státovek ke krytí dluhů bylo příčinou reálného znehodnocování státovek, růstu cenové hladiny nebo dokonce k bankrotu celé země/státu. Příkladem může být například Rakousko

v roce 1811. Jmenované důsledky nadměrné emise vedly v některých zemích k úplnému zákazu krytí schodků státního rozpočtu státními papíry. Postupem času kvůli zmiňovaným nevýhodám státovek začaly emisní monopol představovat vznikající banky.[20]

2.4 Hotovostní peníze

Papírové bankovky vznikly v 17. století na Britských ostrovech a jsou spojeny s rozvojem obchodování a investování. Obchod měl totiž někdy odlišnou podobu, nebylo přímo placeno za zboží. V některých případech nejdříve proběhl obchod, který byl zaplacen s časovou prodlevou. Kupující v takovém případě vystavil prodávajícímu tzv. obchodní směnku. „*Směnka je cenný papír napsaný v přesně stanovené formě, ze kterého vyplývá na jedné straně bezpodmínečný závazek dlužníka zaplatit částku uvedenou na směnce a na druhé straně právo majitele směnky požadovat ve stanovené době tuto úhradu.*“[17]Následně pak peněžní instituce (banky) tyto směnky odkupovaly a vydávaly za ně směnky emitované bankou – bankovky. Stejně tak banka mohla od lidí nakupovat i zlato a stříbro. Maximální vydané bankovky nesměly překročit počet odkoupených směnek či drahých kovů. Odkup směnek bankou přinášel bance určitý zisk (diskont). [20]

Bankovky byly zpočátku kryté zlatem, tedy platila garance zpětné výměny bankovek za určité množství zlata. Krytí zlatem však mělo své nevýhody. V době ekonomického růstu většinou nikdo nepožadoval zpětnou výměnu na zlato. Pokud se však ekonomice moc nedařilo, banka nebyla schopna všechny požadavky na drahý kov vypořádat. Zlato začalo fungovat jako uchovatel hodnoty. Proto vlastníkům směnek, které nebyly odkoupené bankou, zůstaly papírky, které neměly žádnou hodnotu. Poté co banky začaly poskytovat úvěry bankovkami, které samy emitovaly, byl problém s krytím stále větší. Docházelo tak ke znehodnocování peněz inflací, čímž docházelo k nárůstu cenové hladiny a poklesu kupní síly peněz. [20]

Vydávání bankovek zpočátku nebylo nijak omezené. Bankovky tedy mohla vydávat jakákoliv banka. U některých bankovek byla stanovena doba platnosti (splatnost směnek bankami), nebo platily pouze na určitém místě (ve městech, kde byly vydány a jejich okolí). Bankovky neměly zpočátku stanoveny ani jednotnou podobu a náležitosti, proto je bylo snadné padělat. Později, právě z důvodu

snadného padělání peněz byla svěřena jejich emise jedinému subjektu - centrální bance. [20]

Průkopníky této změny byly v roce 1817 Rakousko a v roce 1844–1845 Anglie, v těchto zemích vznikly centrální banky jako první. Spolu s centrálním bankovníctvím se tak omezila nepřehlednost v oběhu vydaných bankovek, snížily se náklady na emitování a omezily se náklady na vydávání. [20]

Směnitelnost bankovek za zlato byla jen částečná a později se zrušila úplně. Peníze, které byly kryté jen částečně, měly malou vnitřní hodnotu (bankovky), nebo dokonce žádnou (bezhotovostní peníze). Jedná se však o hodnoty, které jsou nyní založené na důvěře subjektů při přijímání v platebním styku. Důvěra v používání bankovek vydaných centrální bankou je také uzákoněna jako zákonné platidlo na určitém území. Dalším důvodem zrušení směnitelnosti za zlato byla také rostoucí poptávka po penězích a omezené množství zásob zlata na určitém území. Nevýhodou však bylo, že vlastnictví emisního monopolu centrální banky připadalo státu a vláda požadovala od centrální banky úvěry. Podmínky těchto úvěrů si určoval sám stát. Důsledkem bylo nadměrné vydávání peněz, které způsobovalo stálé zvyšování cenové hladiny. [20] Zvyšujícími se výdaji státní správy se mj. zabývali i ekonomové školy veřejné volby. Podstatou této teorie je řešení politických problémů se zapojením ekonomických nástrojů. Ekonomové této školy (např. J. Buchanan, G. Tullock) vycházeli ze skutečnosti, že vláda se snaží realizovat činnosti, aby uspokojila potřeby společnosti, neboť společnost sestává z voličů, kteří jí mohou umožnit vládnout dál – prosazovali tedy své vlastní zájmy (touha po moci), avšak za veřejné finanční prostředky (z veřejných rozpočtů a dotací). Čerpání státních finančních prostředků má negativní vliv na vztahy mezi občany a státními úředníky, a proto je nutné neustále kontrolovat činnost politiků ve státních a veřejných institucích. [12] Na důležitosti proto nabírala především nezávislá měnová politika centrální banky. [20]

Mince z drahých kovů začaly být emitované zejména pro sběratelské či investiční účely.

2.4.1 Padělání a pozměňování peněz

Padělání či jakékoliv jiné pozměňování a napodobování je podle zákona považováno jako trestný čin. Trestný čin je nejen padělání, ale i vlastnění výrobního postupu pro padělání, vlastnění padělků nebo jejich vydávání za pravé bankovky. Rozlišuje se padělání, pozměňování a napodobování bankovek. [24]

Jakékoliv tisknutí kopií peněz a následné zařazení do oběhu mezi pravé bankovky je označováno jako padělání. [24]

Pozměněné bankovky jsou ty bankovky, které mají upravenou nominální hodnotu nebo jsou složeny z různých částí a následně jsou vloženy do oběhu. [24]

Napodobení je podobně jako padělání vytváření kopií peněz. Tyto peníze jsou však určeny pro jiné účely, než je zařazení do oběhu mezi platné bankovky. Napodobeniny se používají například pro výukové účely, rekvizity v divadle, poukázky a reklamu. [24]

Právo zadržet padělky má ČNB, policie, směnárníci, úvěrové instituce a zpracovatelé peněz bez peněžní náhrady. Při zadržení se vypisuje potvrzení ve čtyřech zhotoveních (předložitel, zadržitel, ČNB, policie). Pro ochranu a co možná nejvyšší eliminaci pokusů o nelegální výrobu (padělání či pozměňování) hotovosti ČNB aplikuje zejména u bankovek celou řadu ochranných prvků. [2]

2.4.2 Ochranné prvky bankovek

Bankovky jsou tisknuty na speciální bankovkový papír, který se vyrábí z rostlinného vlákna (bavlna, len, konopí) nebo pouze z bavlny. Neobsahuje celulózu (dřevní vlákno) jako kancelářský papír. Bankovkový papír je pevnější, pružnější, odolnější vůči přetrhnutí, vodě a dále je značně průsvitnější než kancelářský papír. Další specifickou vlastností je omak neboli struktura, které je dosaženo při výrobě papíru na sítu. Omak je viditelný především na světle a pociťovaný na hmat. Mimo tištění bankovek na speciální papír jsou bankovky opatřeny ochrannými prvky: vodoznak, barevná vlákna, proměnlivá barva, okénkový proužek s mikrotextem, iridiscentní pruh, mikrotext, skrytý obrazec, soutisková značka a další. [1]

Vodoznak je na bankovce pozorovatelný při pohledu proti světlu. Na místě vodoznaku se nachází menší vrstva materiálu bankovkového papíru. České

bankovky obsahují lokální stupňovitý vodoznak, tedy portrét osobnosti a negativní vodoznak zobrazující hodnotu bankovky a ornament. [5]

Dalším ochranným prvkem jsou barevná vlákna. Vlákna mají oranžovou až červenou barvu a nemají žádné pravidlo uspořádání. Nemohou tedy existovat dvě totožné bankovky se stejnou strukturou a rozmístěním těchto vláken. [5]

Mezi ochranné prvky, které jsou založené na optickém efektu, patří i proměnlivá barva. Tento prvek je natištěn speciální barvou, která se mění v závislosti na světle (zlatá se mění na zelenou a opačně). [5]

Okénkový proužek s mikrotextem je vyrobený z metalizovaného materiálu, který je přímo zapařován do bankovkového papíru. Na lící straně je okénkový proužek vyobrazen po úsecích s pravidelným přerušením. Zatímco na rubu je okénkový proužek viditelný proti světle celý bez přerušení. Obsahuje negativní (světlý) mikrotext, kde je udána nominální hodnota bankovky a od roku 2007 také logo emitující ČNB. V závislosti na světle mikrotext na lící straně mění svou barvu z hnědofialové na zelenou (pouze bankovky emitované od roku 2007). [5]

Iridiscentní pruh má duhovou barvu a nachází se na pravém okraji lící strany bankovky. Tento ochranný prvek je umístěn pouze na bankovkách s vyšší nominální hodnotou (1000 Kč, 2000 Kč a 5000 Kč). U bankovek s nominální hodnotou 1000 Kč a 5000 Kč má zlatou a fialovou barvu. Na 2000 Kč bankovkách má modrou a kovovou barvu. U starších bankovek jsou barvy odlišné na 2000 Kč a 5000 Kč je zlatá a na 1000 Kč namodralá. V pravé části iridiscentního pruhu jsou napsány nominální hodnoty jednotlivých bankovek. [5]

Mikrotext se nachází na lící straně bankovky, vpravo vedle portrétu osobnosti. Při tisku je použita metoda tisku z plochy a u vyšších nominálních hodnot (1000 Kč, 2000 Kč, 5000 Kč) tisk z hloubky. Mikrotext zobrazuje nominální hodnotu bankovky na lící straně číselně a na rubu slovním vyjádřením. [5]

Skrytý obrazec se nachází na lící straně bankovky a je umístěn u pravého ramene portrétu. Viditelný je při natočení bankovky do vodorovné polohy v úrovni očí. Při pohledu na bankovku z delší strany je obrazec pozitivní (tmavý) a při pohledu z kratší strany negativní (světlý). Skrytý obrazec je nominální hodnota bankovky. [5]

Soutisková značka se nachází na rubu i líci bankovky. Na každé straně je viditelná pouze část značky a z drahé strany zbývající část. Při pohledu na bankovku proti světlu lze vidět celou značku. Značka má kruhový tvar a je tvořena písmeny „ČR“. Bankovky vydané v roce 1995 a bankovky 200 Kč a 2000 Kč se vzorem 1996 měly značku s písmeny „CS“. [5]

2.4.3 Poškozené bankovky

Neustálým používáním a uchováváním bankovek pohybujících se v oběhu, se bankovky opotřebovávají a poškozují. Rozlišují se různé úrovně poškození bankovek: bankovky opotřebované oběhem, běžně poškozené bankovky a nestandardně poškozené bankovky. [2]

Bankovky běžně opotřebované oběhem se opotřebovávají při běžném užívání (používáním při placení). Běžně opotřebované bankovky jsou různě zohýbané, pomačkané, zašpiněné či mírně otrhané po okrajích. Lidé tyto bankovky běžně používají a vrací do oběhu. Právníkové osoby – zejména bankovní instituce, finanční instituce nebankovního charakteru, pošty, směnárny tyto bankovky stahují z oběhu a předávají je ČNB, která jim za ně poskytne náhradu v plné výši. [2]

Vedle bankovek, které jsou běžně opotřebované, se v oběhu objevují i bankovky běžně poškozené. Mezi poškozené bankovky patří bankovky natržené, přetržené popsané, potištěné, pomalované, proděravělé či propálené. Běžně poškozené bankovky mohou být při platebním styku občany odmítnuty. Právníkové osoby jsou však povinny takové bankovky akceptovat, ale následně už je do oběhu mezi ostatní bankovky nevracejí. Běžně opotřebované bankovky mají celou svoji velikost (nechybí jim žádná jejich část, chybí pouze část okraje) nebo se jedná o celistvé bankovky (část bankovky je větší než 50 %). [2]

Bankovky mohou být poškozené i nestandardně. Takové bankovky jsou ve velké míře poškozené a při platebním styku fyzickými osobami neakceptovatelné. Nestandardně poškozené bankovky jsou ohořelé, rozpadlé, plesnivé, složené z více než dvou kusů, s chybějícím celým okrajem bankovky nebo část bankovky je menší než její polovina. Právníkové osoby – finanční instituce (zejména banky a směnárny), které realizující pokladní operace, poškozené bankovky zadržují bez náhrady a následně je předávají ČNB. Náhrada za takovéto

bankovky může být poskytnuta pouze ve výjimečných případech (pokud dojde k poškození z důvodu živelné pohromy, obětím při spáchání trestného činu nebo při jeho pokusu o spáchání, dále pokud dojde k zničení nešťastnou náhodou či nahodilým chováním osob s ohledem na jejich zdravotní postižení). [2]

2.5 Bezhotovostní peníze

Funkci peněz vedle hotovostních peněz plní i bezhotovostní peníze, které se začaly objevovat na přelomu 19. a 20. století v kapitalistických zemích. Bezhotovostní peníze mají podobu záznamů na účtech v bankovních institucích. Při provádění bezhotovostního platebního styku se peníze převádějí z účtu plátce na účet příjemce platby. Každý klient má ke svému účtu v obchodní bance platební kartu, kterou klient platí a vybírá hotovostní peníze z bankomatu či na přepážce. Hotovostní peníze (bankovky a mince) lze přeměnit na bezhotovostní peníze vkladem na bankovní nebo termínovaný účet. A bezhotovostní zpět na hotovostní peníze výběrem peněz z bankomatu nebo na přepážce. Tato problematika je dále podrobněji popsána v kapitole 3.2.1. Bankovní produkty a 3.2.2. Platební a zúčtovací styk. [20]

Právo emitovat bezhotovostní peníze kromě centrální banky mají i obchodní banky prostřednictvím bezhotovostních úvěrů. Bezhotovostní peníze patří stejně jako v současné době hotovostní peníze mezi nekryté peníze, tj. není za ně možné získat předem určené množství drahého kovu. [20]

Zatímco při poskytování hotovostního úvěru se půjčují peníze z pokladny, které byly emitované už dříve, při bezhotovostním úvěru se připisuje na účet klienta částka, která zvyšuje objem peněz v oběhu. [20]

3 Bankovní systém

Spolu s vývojem peněz jako prostředku směny docházelo k rozvoji bankovníctví. Bankovní systém je známý také pod pojmem bankovní struktura. Bankovní systém je tvořen všemi bankami působícími na určitém území. Určuje pravidla a normy, kterými jsou upraveny vztahy mezi jednotlivými bankami a okolím. Existuje několik faktorů, kterými jsou ovlivňována (měnová stabilita,

rozvoj finančního trhu, vztahy mezi bankami). Bankovní strukturu lze rozdělit do dvou úrovní – na jednostupňovou a dvoustupňovou. [18]

V jednostupňové bankovní struktuře jsou všechny bankovní operace prováděny centrální bankou, která řídí činnost ostatních bank. Ostatní banky nejsou podnikatelskými subjekty, nenabízejí bankovní produkty a specializují se pouze na vybrané oblasti, jako je zahraniční obchod, zemědělství, investiční obchod a sektor obyvatelstva. Úkolem centrální banky a ostatních bank je plnění stanovených plánů. Jednostupňový bankovní systém není příliš efektivní a na území ČR byl používán do roku 1990. [13]

V současnosti v České republice funguje dvojstupňová bankovní soustava, centrální banka (ČNB) a ostatní banky (obchodní, hypoteční a investiční banky a spořitelny). Obchodní a další banky vykonávají svou činnost samostatně za účelem dosažení zisku. Centrální banky regulují a kontrolují činnost jednotlivých bank. [13]

3.1 Česká národní banka

Centrální bankou bankovního systému České republiky je Česká národní banka (dále také „ČNB“) se sídlem v Praze. Vznikla 1. ledna 1993 rozdělením Státní banky československé. Její postavení je dáno ústavním zákonem č. 1/1993, Sb. Ústava České republiky, který stanoví, že Česká národní banka je ústřední bankou státu a jejím hlavním cílem je péče o cenovou stabilitu a zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Kromě péče o cenovou stabilitu vykonává ČNB dohled nad finančním trhem, bankami, spořitelny, obchodníky a emitenty cenných papírů, pojišťovny, zajišťovny, penzijním fondem, platebními institucemi, investičními společnostmi a fondy, nebankovními poskytovateli spotřebního úvěru a dalšími. ČNB je členem Evropského systému ústředních bank a zapojuje se také do plnění jejich cílů a úkolů. V ČR má sedm regionálních poboček v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Českých Budějovicích, Hradci Králové, Brně a Ostravě. ČNB řídí bankovní rada, v čele s guvernérem, dvěma viceguvernéry a čtyřmi ostatními členy. Členy bankovní rady jmenuje prezident České republiky. [23] Současným guvernérem od 1. července 2016 je Jiří Rusnok, který byl jmenován prezidentem do funkce na šest let. [8]

3.1.1 Funkce České národní banky

Jak bylo zmíněno výše, nejdůležitější činností České národní banky je starat se o cenovou stabilitu. Dalšími funkcemi, kterými se odlišuje od ostatních bank je emise hotovosti a bezhotovostních peněz, vykonávání měnové politiky, správa devizových rezerv, bankovní regulace a dohled, banka bank, banka státu a reprezentace České republiky. [18]

Jednou z nejstarších funkcí centrální banky je emise hotovosti (bankovek a mincí), včetně mincí pamětních. V ČR má výhradní právo tisknout peníze pouze Česká národní banka. Dále se stará o peněžní oběh, jaké množství peněz je v oběhu, vyměňuje opotřebované a poškozené peníze, stahuje peníze z oběhu, má vliv na vymezování ochranných prvků před paděláním a eviduje zadržené napodobeniny. [23]

Zisk centrální banky z vydávání bankovek a mincí se nazývá ražebné, což je rozdíl mezi nominální hodnotou peněz a náklady, které jsou vynaloženy na jejich emisi. [11]

Nejdůležitější činností ČNB je vykonávání měnové politiky. Pomocí úrokové míry, měnového kurzu, měnové báze (rezerv a oběživa obchodních bank u ČNB) a měnových agregátů (měření zásob peněz) se snaží dosahovat stanovených cílů - stabilní měnový kurz, rovnováha platební bilance, podpora zaměstnanosti a hospodářský růst. Hlavním úkolem je starat se o cenovou stabilitu, tedy udržovat nízké hodnoty inflace okolo 2 % ročně s tolerancí změn jednoho procentního bodu na obě strany. Inflace by se měla vyvíjet pozvolna bez žádných razantních změn, aby negativně neovlivnila hospodaření podniků, domácností a jejich budoucí plány. [3]

Měnová politika je prováděna na základně tzv. transmisního mechanismu. Základem je stanovení měnových nástrojů. Jejichž vazby jsou stanoveny tak, aby nedocházelo k nežádoucím změnám inflace. [18]

Další důležitou funkcí ČNB je správa devizových rezerv, která zahrnuje operace a regulaci s devizovými rezervami. Devizové rezervy jsou depozita zahraničních měn, které ČNB používají při placení v mezinárodním obchodě, při provádění devizových intervencí, při investování za účelem dosažení výnosu a dále udržuje stálou hodnotu devizových rezerv. Výše devizových rezerv se mění v důsledku zhodnocování a znehodnocování domácí měny. [18]

V ČR se od roku 2013 používá řízený floating, do kterého ČNB zasahuje nejčastěji přímým intervenováním (nabídkou a poptávkou deviz), může však i nepřímými

intervencemi (úrokové sazby). Při zhodnocování domácí měny hodnota devizových rezerv klesá a opačně. Největší část devizových rezerv je v eurech a americkém dolaru. Dále jsou devizové rezervy tvořeny kanadským dolarem, australským dolarem, britskou librou, japonským jenem, švédskou korunou a zlatem. [8]

Centrální banka provádí bankovní regulace (stanovuje podmínky a pravidla bankovním institucím) a dohlíží (kontroluje a postihuje bankovní instituce při neplnění těchto pravidel). Tuto funkci kromě centrální banky vykonávají i externí auditoři, kteří kontrolují správnost a úplnost účetnictví jednotlivých bank. Činnosti, které patří do této funkce, jsou regulace vstupu do bankovní sféry, stanovení a kontrolování pravidel činnosti bank, povinné pojišťování vkladů od fyzických osob. Centrální banka stanovuje tzv. kritéria autorizací, které musí každá banka při vstupu do bankovní sféry splnit, aby získala bankovní licenci pro vykonávání své činnosti. Dále centrální banka stanovuje obchodním bankám minimální rezervy, které musí mít u centrální banky, limit pro maximální výši jednotlivým klientům, stanovují ochranu před nelegálními praktikami (důvěrné obchody, praní špinavých peněz). Vymezuje pojištění vkladů od fyzických osob, které jsou pojištěné neomezeně a v případě zániku klient dostane omezenou nebo neomezenou výši výplaty. Nebo vklady mohou být pojištěny na stanovený limit, v takovém to případě klient získává pouze část vkladu a maximálně však hodnotu sjednaného limitu. Banka plní také roli věřitele poslední instance, tj. centrální banka může poskytnout úvěr obchodní bance, která má problémy s likviditou. Obchodní banka požaduje od centrální banky tzv. nouzový úvěr. [18]

Centrální banka je bankou všech obchodních bank v celém bankovním systému. Jejímí činnosti je poskytovat úvěry obchodním bankám (lombardní, diskontní), vede účty bankám, přijímá jejich vklady (minimální a dobrovolné rezervy), provádí mezinárodní platební styk na devizovém trhu, obchoduje s cennými papíry mezi ČNB a obchodními bankami a v nouzovém případě funguje jako věřitel poslední instance. V současné době jsou povinné minimální rezervy obchodních bank 2 % z vkladů. Rezervy, které jsou nad hodnotu minimálních rezerv, jsou označovány jako dobrovolné rezervy. [18]

Centrální banka funguje také jako banka státu. Vede účty a provádí platební operace (inkasa, úhrady) státu, vládě, centrálním orgánům a některým podnikům, které jsou součástí veřejného sektoru. Dále také poskytuje úvěry státu, vládě a veřejnému sektoru. Poskytování úvěrů státu je možné pouze v případě, kdy jsou emitované nové

cenné papíry. Jinak by docházelo k negativnímu ovlivňování inflace (růst). Mimo jiné také centrální banka může nakupovat od obchodních bank cenné papíry (např. státní dluhopisy, které obchodní banky od státu nakoupily). Tím dochází k emitování nových bezhotovostních peněz, které zvyšují nejen rezervy bank, ale i objem peněz v oběhu, čímž je následně ovlivněna inflace. Jedná se o tzv. monetizaci státního dluhu, která může krátkodobě vést k nesouladu jeho výdajů a příjmů. Centrální banka tento krátkodobý nesoulad řeší emisí cenných papírů (především pokladničních poukázek). [20]

Centrální banka by měla pravidelně informovat veřejnost (bankovní i nebankovní instituce) o aktivitách, které provádí a o jejich správnosti a důležitosti. V zahraničí se účastní na mezinárodních zasedáních, konferencích a jednáních vlád, kde se řeší například problematika postupů v měnové politice, legislativa bankovní sféry, celní a rozpočtová politika a mezinárodní obchod. Vedle těchto činností je také povinna pravidelně zveřejňovat informace o výsledku hospodaření a informovat o něm vládu. [20]

3.1.1.1 Funkce peněz

Peníze při platebním styku plní tři základní funkce. Jsou jimi prostředek směny, zúčtovací jednotka a uchovatel hodnoty. [18]

Prostředkem směny se rozumí funkce, pomocí které lze realizovat platbu za zboží, služby a dluhy mezi ekonomickými subjekty na trhu. Dříve pro směnu na trhu byly využívány např. barterová metoda, komoditní peníze či drahé kovy. Směna, při které se využívají peníze, činí směnu efektivnější, časově přijatelnější a finančně méně náročnou. [18]

Funkce zúčtovací jednotky napomáhá k vyjádření ceny zboží, služeb, pohledávek, aktiv a pasiv v peněžních jednotkách. Díky této funkci lze zjednodušit směnu zboží, služeb a také omezit náklady při platbě. [18]

Peníze lze vlastnit neboli uchovávat za účelem navyšování úspor, které budou vynaloženy na nákup zboží nebo služeb až v budoucnosti, mají proto charakter tzv. odložené spotřeby. V takovém případě peníze označujeme jako uchovatel hodnoty, která je v současné době poněkud sporná, neboť vlivem inflace hodnota peněz není uchovávána v celém svém objemu. Při vysoké inflaci by docházelo k významné ztrátě jejich hodnoty a poklesu jejich kupní síly. Jako uchovatel hodnoty peněz, proto můžou

sloužit a jsou někdy preferovaná i jiná aktiva, například cenné papíry, nemovitosti, drahé kovy a umělecké předměty. [11]

S funkcí uchovatele hodnoty souvisí také motivy, které se s držbou peněz pojí.

3.1.1.2 Motivy držby peněz

Podle Johna Maynarda Keynesa lze spatřovat celkem čtyři motivy držby peněz, a to motiv spojený s důchodem, motiv spojený s podnikáním, opatrnostní motiv a spekuláční motiv. [21]

Motiv spojený s důchodem je spojen s časovým nesouladem příjmů a výdajů. Domácnost totiž nemá nikdy k dispozici přesně takovou částku, kterou potřebuje na zaplacení konkrétní transakce. Příjem domácností je většinou jednorázový během určitého období (zpravidla jeden měsíc), zatímco výdaje za nákup zboží a služeb mají domácnosti po celé časové období. [21]

Obdobně jako motiv spojený s důchodem funguje motiv spojený s podnikáním. Peníze jsou však vynaložené na náklady spojené s podnikatelskou činností. [21]

Opatrnostní motiv vyplývá ze situace, že si každá domácnost vytváří určitou výši peněžní rezervy na neočekávané výdaje v budoucnu (např. na opravu spotřebičů nebo na nákup nového spotřebiče, který se rozbije). [21]

Spekuláční motiv se od ostatních liší, tím že není vynaložen na úhrady transakcí. Lidé část uspořené (neutracené) peněz ukládají – spoří za účelem jejich zhodnocení anebo uchování jejich reálné hodnoty v případě, že v ostatní finanční aktiva nemají takovou důvěru. Výši úspor mj. ovlivňuje výše úrokové míry. [21]

Lidé investují své peníze do nemovitostí a movitých věcí, jako jsou umělecké předměty, drahé kovy a nerostné suroviny. Mohou to být investice za účelem dočasného vlastnění nebo s plánovaným budoucím prodejem. Nejvíce do reálných aktiv lidé investují v obdobích ekonomické a politické nejistoty a v době očekávání prudkého růstu inflace. [19]

Lidé obecně také touží po vlastnictví velkého množství peněz. Mnohdy, se ale snaží peníze získat i nelegálními způsoby jako je například pozměňování peněz či jejich padělání.

3.1.2 Nástroje měnové politiky ČNB

Česká národní banka používá několik nástrojů, pomocí kterých dosahuje měnově-politických cílů. Nástroje měnové politiky lze rozdělit na přímé a nepřímé. V bankovním systému se tyto nástroje vzájemně prolínají. [19]

3.1.2.1 Přímé nástroje měnové politiky

Přímé neboli administrativní nástroje ovlivňují přímo konkrétní subjekt. Používají se zejména v situaci, kdy trh nefunguje dostatečně. Může se jednat například o limitování úvěrů bank, limitování úrokových sazeb bank, povinné vklady, doporučení a výzvy. Tyto podmínky mohou být pro každý subjekt odlišné. Banky tyto podmínky musí dodržovat, i když jsou těmito nařízeními limitované v rozhodování, a proto se vyhýbají jejich častému a dlouhodobému používání. [19]

ČNB může stanovit dva druhy limitů úvěrů - limitované výše úvěrů, které centrální banka poskytuje obchodním bankám, které mohou být pro každou banku jiné, a limity úvěrů, které ovlivňují obchodní banky při poskytování úvěrů nebankovním klientům a institucím, přičemž tyto limity jsou pro každou instituci totožné. Tento nástroj slouží k regulování objemu emitovaných peněz v oběhu. [20]

Nástroj ke stanovování limitů úrokových sazeb slouží k určení minimální či maximální výše úrokové sazby. Stanovení limitů úrokových sazeb vede ke krátkodobé stabilizaci úrokové míry a sazeb. Dále mohou ovlivnit poptávku po úvěrech a vést k tvorbě úspor. Při snížení úrokové míry dochází k růstu poptávky po úvěrech a opačně. Limity úrokové míry slouží ke kontrole cen úvěrů, především ke kontrole úrokové marže. [20]

Dalším nástrojem, kterým centrální banky ovlivňují subjekty, jsou povinné vklady, tj. stanovení povinnosti centrálním orgánům a statním fondům, aby ukládaly peníze, prováděly platební a zúčtovací operace prostřednictvím centrální banky. Cílem je převést peníze od obchodní banky do centrální banky. Povinný vklad bývá většinou nařízen státem či centrální bankou. [20]

Dalšími nástroji jsou různá doporučení, výzvy či dohody, které mají vést k plnění stanovených cílů ČNB. Mohou mít formu písemné a právní dohody plnění požadavků. V případě nedodržování těchto doporučení a dohod dochází

k nerespektování autority, které může být následně pokutováno a vést k omezení bank (např. úvěrové limity). [20]

3.1.2.2 Nepřímé nástroje měnové politiky

Nepřímé neboli tržní nástroje jsou v ekonomice používanější než nástroje přímé. Na rozdíl od přímých nástrojů nemají vliv na konkrétní banky, ale ovlivňují celý bankovní systém. Mezi tyto nástroje patří diskontní nástroje, operace na volném trhu, devizové intervence a povinné minimální rezervy. [20]

Mezi diskontní nástroje patří úvěry centrální banky (lombardní, diskontní a nouzové úvěry) poskytnuté především domácím bankám v domácí měně. Dále také úrokové míry a automatické facility, limity objemu, způsoby krytí, lhůty splatnosti a jiné. Diskontní úvěry jsou krátkodobé úvěry, které obchodní banky čerpají u centrální banky. Jsou úročené diskontní sazbou a jedná se o nejlevnější formu financování bank. Diskontní úvěry jsou nabízeny pouze bezproblémovým bankám. Poskytnuté úvěry centrální bankou zvyšují povinné minimální rezervy, které dále snižují krátkodobou úrokovou míru. Vedle diskontních úvěrů centrální banky poskytují i lombardní úvěry. O lombardní úvěry žádají banky, které mají problémy s likviditou, proto je lombardní sazba u těchto úvěrů vyšší. Tyto úvěry jsou zajištěné cennými papíry, které udávají lhůtu splatnosti úvěru. Automatické facility se používají v kombinaci, kdy obchodní banky u centrální banky ukládají přes noc peníze a zároveň jsou bankami čerpány úvěry přes noc. [20]

Nejpoužívanějším nástrojem měnové politiky jsou tzv. operace na volném trhu, které ovlivňují úrokové sazby. Jedná se o bezhotovostní nákup a prodej cenných papírů mezi centrální bankou a ostatními bankami. Při obchodování dochází ke změně rezerv bank, nákup cenných papírů zvyšuje rezervy a opačně. Nejčastěji se obchoduje se státními cennými papíry, ale také s krátkodobými pokladničními poukázkami. Vždy se jedná o dluhové cenné papíry. Jedním typem operací na volném trhu jsou repo operace, kdy nejprve centrální banka prodává cenné papíry a po určité době je zpětně nakupuje. Při použití repo operací se mění měnová báze pouze dočasně a dochází k ovlivňování úrokové sazby. Na krátkodobou úrokovou sazbu má vliv také switch operace. Cenné papíry jsou bankami nakupované a prodávané s různou lhůtou splatnosti. Operace na volném

trhu jsou omezené monetizací státního dluhu (zákaz prodeje a nákupu cenných papírů mezi státem a centrální bankou). [20]

Jedním z nepřímých nástrojů jsou i devizové intervence, pomocí kterých lze ovlivňovat měnový kurz. Devizové intervence se dělí na nepřímé a přímé. Při provádění nepřímých intervencí se mění úrokové sazby centrální banky, které ovlivňují zahraniční kapitál. Při růstu úrokové sazby roste nabídka v devizách a zároveň vzroste poptávka po domácí měně – dochází tak k zhodnocování domácí měny a opačně. Častěji se k ovlivňování měnového kurzu používají přímé devizové intervence. Centrální banka nakupuje a prodává domácí měnu za měnu zahraniční, což přímo ovlivňuje poptávku a nabídku zahraniční měny. Pokud centrální banka nakupuje zahraniční měnu za domácí měnu, zvýší se tak poptávka po zahraniční měně a roste nabídka po domácí měně. V důsledku toho dochází k znehodnocování domácí měny a opačně. [20]

Dalším nástrojem centrální banky jsou povinné minimální rezervy. Banky jsou povinné u centrální banky vytvářet vklady. Tyto vklady představují pro banky aktiva a pro centrální banku jsou to pasiva. Povinné minimální rezervy se vypočítají procentní sazbou z vkladů nebankovních subjektů u bank. Rezervy, které jsou vyšší než vypočítané povinné minimální rezervy, se nazývají dobrovolné. Banky mohou tyto rezervy v průběhu dne využívat. Pokud banky nemají u centrální banky požadovanou výši minimálních povinných rezerv, centrální banka považuje tento rozdíl za nouzový úvěr se sankční sazbou. Při dlouhodobém nesplňování limitu pro minimální rezervy, banky ztrácejí nárok na diskontní úvěry. Povinné minimální rezervy ovlivňují peněžní multiplikátory (vztah mezi měnovou bází a měnovými agregáty). Zvýšením sazby povinných minimálních rezerv se snižuje výše peněžních multiplikátorů a opačně. [20]

3.2 Obchodní banky

Bankovní struktura ČR je tvořena vedle centrální banky také obchodními bankami. Obchodní banky jsou považované za finanční zprostředkovatele přijímající vklady, poskytující úvěry a provádějící bezhotovostní platební styk. Banka (s výjimkou centrální banky) je podnik s právní formou podnikání a. s. a základním kapitálem 500 mil. Kč, který vlastní bankovní licenci udělenou centrální

bankou. V rámci Evropské unie (dále také „EU“) platí tzv. princip jednotné licence. Licence udělená domácí centrální bankou je platná v rámci zemí celé EU. Činnost bank je dále upravena zákonem č.21/1992 o bankách a vyhláškami ČNB. [26]

Mezi základní funkce, které obchodní banky plní, patří finanční zprostředkování, emitování bezhotovostních peněz, provádění bezhotovostního platebního styku a zprostředkovávání investování na trhu (peněžním a kapitálovém). [20]

Banky patří mezi nejdůležitější finanční zprostředkovatele, které zajišťují pohyb finančních prostředků (přijímají vklady a poskytují úvěry) za účelem dosažení zisku. [20]

Emitování bezhotovostních peněz není tak striktně limitováno pouze na jeden subjekt jako je emise hotovostních peněz. Bezhotovostní peníze mohou vedle centrální banky emitovat i obchodní banky. Banky poskytují úvěry nejen z depozit, které přijmou, ale i nad rámec těchto depozit, emitováním nových bezhotovostních peněz. [20]

Obchodní banky zprostředkovávají bezhotovostní platební styk. Klienti mají v bance zavedené účty, mezi kterými banky provádějí bezhotovostní platby pouhým zápisem na účtech. [20]

Další funkcí je zprostředkovávání finančního investování. Banky zajišťují pro své klienty nově vydané cenné papíry a zprostředkovávají jejich nákup investory (obchod s finančními deriváty). [20]

3.2.1 Bankovní produkty

Bankovní produkty lze členit podle pozice v rozvaze na aktivní, pasivní a neutrální.

3.2.1.1 Aktivní produkty

Aktivní obchody se v bilanci zaznamenávají na straně aktiv a banka je v pozici věřitele. Bance vznikají pohledávky (poskytování úvěrů, nákup dluhových cenných papírů) nebo vlastnické právo (koupě majetkových cenných papírů). Pasivní obchody jsou zaznamenány v rozvaze na straně pasiv, pro banku to jsou závazky, je tedy dlužníkem. Banka získává cizí zdroje v podobě vkladů či emitováním vlastních

dluhopisů. Mezi pasivní bankovní obchody patří i operace pojící se k vlastnímu kapitálu. Neutrální obchody se do rozvahy nezaznamenávají, banka není v pozici dlužníka ani věřitele. [20]

Mezi nejdůležitější aktivní produkty patří poskytování úvěrů, které lze rozdělit např. z hlediska splatnosti na krátkodobé (kontokorentní, eskontní, spotřebitelský, lombardní, revolvingový, provozní či povolený debet na běžném účtu), střednědobé a dlouhodobé (hypoteční, emisní, investiční, úvěr v rámci stavebního spoření). Banky poskytují svým klientům likvidní prostředky a klienti se zavazují splatit úvěr v předem stanoveném termínu a navíc zaplatit úroky. [20]

Kontokorentní úvěr souvisí s kontokorentním účtem, který umožňuje klientovi čerpat platební prostředky do debetu, který má předem stanovenou maximální výši. [20]

Dalším krátkodobým úvěrem je eskontní úvěr. Banka odkupuje od klienta směnku před termínem splatnosti. Po odkoupení směnky bankou jsou všechny práva a povinnosti převedena na banku a klient od ní čerpá tzv. eskontní úvěr. Banka si po dobu vlastnictví směnky (od odkupu po její splatnost) účtuje úrok tzv. diskont. [19]

Spotřebitelské úvěry jsou poskytované především fyzickým osobám k financování statků dlouhodobé spotřeby a některých služeb (vzdělání, dovolená). Mohou mít podobu peněz, šeku či čerpaní peněz na kontokorentním účtu. Celková částka, kterou je klient povinen zaplatit za tento úvěr je vypočítána pomocí procenta RPSN (roční procentní sazba nákladů) z celkové výše úvěru. Spotřebitelské úvěry vyžadují tzv. ručitele, který se zavazuje, že při nesplácení závazku poskytnutý úvěr splatí. [19]

Lombardní úvěr má krátkodobou podobu a poskytuje se na cenné papíry, zboží, pohledávky a jiné. Sjednává se na konkrétní částku, která musí být splacena ve stanoveném termínu. Lombardní úvěr musí být zajištěný (například zástavou movité věci). [19]

Revolvingový úvěr umožňuje opakované čerpání úvěrů v rámci jedné smlouvy. Podmínka pro poskytnutí dalšího úvěru je splacení předchozího úvěru. [10]

Provozní úvěr je určen k financování běžného provozu firmy (např. zásoby, mzdy, pohledávky či závazky). [10]

Hypoteční úvěr je druh dlouhodobého úvěru. Může být poskytnut na cokoliv (většinou se používá k financování výstavby či nákupu nemovitosti). Riziko nesplacení při poskytování těchto úvěrů je nízké, protože každý úvěr musí být zajištěn nemovitostí. Hypoteční úvěry mají díky nízkému riziku obvykle nižší úrokové sazby než úvěry nezajištěné. [20]

Emisní úvěr spočívá v odkupu dluhopisů, které dlužník emitoval za účelem získání velkého množství peněžních prostředků na dlouhé období. Věřitelé emisního úvěrů mohou obligace v případě potřeby peněžních prostředků prodat před lhůtou splatnosti. [19]

Investiční úvěr je poskytován především podnikům, které nemají dostatečné množství peněžních prostředků na nákup dlouhodobého majetku (stroje) nebo nemovitosti. [19]

Úvěr čerpaný v rámci stavebního spoření je určený pouze na nákup či výstavbu nemovitosti nebo na náklady spojené s jeho rekonstrukcí. Zpravidla má nízkou úrokovou sazbu a podmínkami pro poskytnutí tohoto úvěru je, že smlouva trvá alespoň 24 měsíců a je splacena určitá část z částky, na kterou je stavební spoření sjednáno. Pokud klient nesplňuje podmínky pro poskytnutí úvěru ze stavebního spoření, může využít překlenovací úvěr. [16]

Zvláštními typy úvěrových produktů je odkoupení krátkodobých (faktoring) a středně či dlouhodobých (forfaiting) pohledávek společnostmi za určitý úrok, a finanční leasing, který se používá k pronájmu předmětů a zařízení. [19]

3.2.1.2 Pasivní produkty

Na straně pasiv jsou v rozvaze obchodních bank zaznamenané vkladové depozitní produkty. Pro banky představují cizí kapitál a banky tak mají roli dlužníka. Mezi vkladové depozitní produkty patří přijímání vkladů (vklady na bankovních účtech neboli vklady na viděnou, termínované vklady, úsporné vklady) a emitování dluhopisů. [20]

Vklady na bankovních účtech mohou být na běžných a na depozitních účtech. Bankovní účet neboli konto zaznamenává veškeré finanční transakce (přijímání

hotovostních a bezhotovostních prostředků, provádění domácích i zahraničních plateb a výplat v hotovosti). Je nejčastěji používaným bankovním produktem, který je poskytován klientům (občanům, podnikatelům, firmám). Úročení na běžných účtech bývá zpravidla velmi nízké, protože jsou účty určeny především k provádění bezhotovostního platebního styku, vklady jsou uloženy pouze na krátkou dobu a jsou kdykoliv k dispozici bez jakékoliv výpovědní lhůty. Pro banky je ziskem časové zpoždění při provádění platebního styku a výše vkladů, která není každý den klienty plně vyčerpána. [15]

Depozitní produkty jsou určeny pro vkládání volných platebních prostředků za účelem dosažení úrokového výnosu, který je zpravidla vyšší než u běžných účtů. Vklady na těchto účtech mají podobu vkladů na požádání nebo podobu termínovaných vkladů. Využívají se ke spoření a k budoucímu investování do domácnosti a jiných akcí. [19]

Příkladem depozitních účtů jsou termínové vklady tj. vklady, které mají předem stanovenou výši částky, která se v průběhu času nemění. Mohou být sjednány na pevně vymezenou dobu (několik měsíců, týden, přesný den) nebo omezené předem stanovenou výpovědní lhůtou. Výše úrokové míry je závislá na výši vkladů v bance. Vklady s pevně stanovenou dobou splatnosti mají na rozdíl od vkladů s výpovědní lhůtou po celou dobu stejnou úrokovou míru. Pro banku představují nižší provozní náklady než vklady na viděnou. [20]

Vklady na vkladních knížkách jsou uloženy na spořicí účtech v bance, a jako doklad je vystavena vkladní knížka někdy i vkladní list. Další vklady na účet jsou možné pouze po předložení tohoto dokladu. Výše vkladů se mění na základě nových vkladů nebo výběrů z účtu. [20]

Vedle vkladů banky mohou emitovat dluhové cenné papíry, které jsou pro klienty rizikovější, protože nejsou pojištěny zákonným pojištěním vkladů. Banky nabízejí tyto dluhopisy za účelem zvýšení okamžité likvidity. [20]

Platební styk slouží k provádění plateb a může být realizován na základě hotovostního nebo bezhotovostního platebního styku. Banky nabízejí klientům velké množství bankovních produktů, na základě kterých je realizován platební styk. Mezi neutrální bankovní produkty patří platební karty, internetové a telefonní

bankovníctví, příkazy k úhradě a inkaso, šeky, dokumentární akreditiv a inkaso (pro mezinárodní obchod). [13]

Platební karty jsou vydávány klientům k běžným účtům pomocí, kterých pak provádějí bezhotovostní platební styk a vybírají hotovost ze svých bankovních účtů v bankomatech, pobočkách bank a v obchodech. Platební karta má podobu plastické karty, která má pevně stanovené rozměry, materiál a konstrukci mezinárodními normami. Platební karta musí obsahovat název a logo toho, kdo platební kartu vydal, číslo platební karty, číslo BIN (přiřazené každé bance), platnost karty, jméno vlastníka karty, jeho podpis v podpisovém proužku a záznam dat (magnetický proužek, mikročip). Existuje několik druhů platebních karet debetní (k běžnému účtu), kreditní (jako debetní karta, navíc umožňuje poskytovat spotřebitelský úvěr) a charge (nejstarší, klient kartou platí a až následující měsíc bance vrátí peníze). Karty se dělí také na embosované (snímač sejme všechny vyražené údaje na kartě) a elektronické (mnohem častější, levnější, používají se u online transakcí). [15]

Internetové a telefonní bankovníctví umožňuje klientům spravovat svůj účet 24 hodin a 7 dní v týdnu. Prostřednictvím počítače, mobilního telefonu a internetu. Provádění jednotlivých služeb je mnohem levnější než v bance nebo na přepážkách. [13]

Největší část tuzemských plateb je organizovaná pomocí příkazů k úhradě a inkas. Příkazem k úhradě dává majitel účtu příkaz k provedení platby z jeho účtu na jiný účet. V příkazu k inkasu věřitel požaduje po dlužníkovi peníze, a aby mohlo být inkaso provedeno, musí dlužník souhlasit s inkasem. [13]

Šek je druh cenného papíru, který má povinné náležitosti (označení šek, příkaz zaplatit, výše sumy, komu se bude platit, kde bude platit a podpis výstavce). Výstavce šeku přikazuje bance, aby vyplatila majiteli šeku částku z jeho účtu. [13]

3.2.2 Platební a zúčtovací styk

Při platebním a zúčtovacím styku dochází k provádění plateb (převodu platebních prostředků) mezi plátcem a příjemce platby. Při platebním styku peníze realizují jednu ze svých funkcí, a to funkci prostředku směny. Může být realizován mezi dvěma stranami (plátcem a příjemcem) nebo mezi tyto strany vstupuje třetí strana – zprostředkovatel (banka). Při provádění platebních transakcí záleží

na účastnících, který platební prostředek bude použit (příkaz k úhradě a inkasu, dokumentární akreditiv a inkaso a jiné). Rozlišujeme několik druhů platebního styku podle rychlosti platby, počtu bank v dané transakci, použití doprovodných dokumentů, teritoria transakce, smluvního postavení banky, předmětu platebního závazku a formy použitých peněz. [16]

Platební styk lze dělit podle formy peněz, kterou používáme, a to na hotovostní a bezhotovostní. Hotovostní platební styk je založen na převádění hotovostních platebních prostředků (mincí a bankovek). Může se jednat o platby mezi fyzickými osobami, podnikatelskými subjekty a navzájem. Mezi hotovostní platební styk patří výběr platební kartou z bankomatu nebo na přepážce, poukazem k výplatě v hotovosti, složení hotovosti ve prospěch účtu příjemce nebo šekem k výplatě. [16]

Bezhotovostní platební styk je realizován na základě převodu bezhotovostních prostředků mezi jednotlivými bankovními účty. Banka má povinnost připsat na účet přijaté prostředky, zajišťovat platby klientů na základě jeho příkazu, poskytovat pravidelně informace o penězích na účtu. Příkaz k úhradě musí obsahovat označení, že se jedná o příkaz k úhradě, bankovní účet plátce a příjemce, částku v českých korunách, podpis plátce a konstantní symbol. Bez těchto náležitostí by nemohl být akceptovatelný. Ostatními náležitostmi je termín splatnosti, variabilní symbol, specifický symbol, zpráva pro klienty a datum vystavení příkazu. [15]

Podle rychlosti provedení platby se dělí platební styk na standardní a expresní. Zatímco standardní probíhá v předem stanovených podmínkách a dohodnutém termínu, expresní představuje rychlé zapsání peněžních prostředků na účet příjemce za určitý poplatek. [16]

Platba klientů může být provedena v rámci jedné banky (klienti mají účet u stejné banky), pak hovoříme o vnitrobankovním platebním styku. Pokud účastníci platby mají každý z nich účet u jiné banky, jedná se o mezibankovní platbu. [16]

Forma placení, která vyžaduje ke splnění podmínek použití dokumentů (dokumentární akreditiv a inkaso, směnky) se nazývá dokumentární. Nedokumentární platební styk je platba organizována na základě jedné strany (např. příkaz k inkasu a úhradě, trvalý příkaz, šek). [16]

Dále rozlišujeme, zda se jedná o tuzemskou nebo zahraniční platbu. Tuzemský platební styk je realizován mezi subjekty stejné země. Zahraniční platební styk je prováděn mezi různými zeměmi nebo osobou, která má účet v zahraničí. [16]

Podle smluvního postavení banky lze rozdělit platební styk na bezzávazkový a závazkový. Do bezzávazkového styku banka vstupuje jako prostředník, pouze provádí platební příkaz. Závazkový styk je realizován na předem sepsané dohodě o podmínkách. [16]

Platební styk se také dělí podle předmětu platebního závazku. Pokud platíme za zboží či služby, mluvíme o obchodním platebním styku. Pokud se nejedná o platbu založenou na obchodních událostech, mluvíme o neobchodním platebním styku. [16]

4 Vývoj hotovosti v České republice

4.1 Vznik české koruny

Projednávání měnové odluky a rozdělení Československé federativní republiky započalo v roce 1992. K datu 1. 1. 1993 došlo spolu se vznikem samostatné České republiky k rozdělení Státní banky československé na Českou národní banku (ČNB) a Národní banku Slovenska (NBS). Zákonným platidlem České republiky všeobecně uznávaným při platebním styku se stala česká koruna. Zkratka české koruny je Kč, v mezinárodním obchodě se používá CZK. Jednu českou korunu lze rozdělit na sto haléřů. [23]

Pro dosažení plynulého přechodu na obě národní měny se nejdříve používaly původní československé bankovky a mince. Oddělení české koruny proběhlo ve velmi krátké době od 4. února do 8. února 1993, během těchto dnů došlo k výměně okolkovaných federativních bankovek s nominálními hodnotami 100 Kč, 500 Kč a 1000 Kč. Výměnu hotovosti pro občany zajišťovala Česká spořitelna a Česká pošta. Pro fyzické osoby byl stanoven limit výměny hotovosti na 4000 Kč. Díky dobré organizaci a také zásluze občanů, kteří nadbytečné množství hotovosti vložili na bankovní účty, měla měnová odluka velmi hladký průběh. [22]

Tisk samolepících kolků zajišťovala anglická tiskárna Thomas De La Rue & Comp. Ltd. Kolek o rozměrech 25 x 21 mm, měl tmavozelenou barvu. Uprostřed kolku byla vodorovně vyšrafovaná hodnota bankovky a v každém rohu kolku římská číslice hodnoty bankovky. Celkem bylo z Anglie dovezeno 160 milionů kolků. Okolkované bankovky byly podle zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny, který nabyl platnosti 8. února 1993, považovány za zákonné peníze. Mince a ostatní bankovky s nižšími nominálními hodnotami byly ponechány v oběhu beze změny. Platnost okolkovaných bankovek byla ukončena 31. srpna 1993. Jako poslední byly vyměněné tisícikorunové bankovky. Neokolkované peníze bylo možné vyměnit až do 31. května 1994. [22]

První českou bankovkou, která byla vydána do oběhu 8. února 1993, byla bankovka s nominální hodnotou 200 Kč. Postupně v průběhu roku byly vydány do oběhu i ostatní bankovky s nominálními hodnotami 50 Kč, 100 Kč, 500 Kč, 1000 Kč a 5000 Kč. Tisk bankovek s nominálními hodnotami 200 Kč, 1000 Kč,

5000 Kč zajišťovala Státní tiskárna cenin v Praze. Ostatní nominální hodnoty (50 Kč, 100 Kč, 500 Kč) zpočátku tiskla anglická tiskárna Thomas De La Rue and Comp. Ltd. Bankovka s nominální hodnotou 20 Kč byla do oběhu přidána v roce 1994 a o dva roky později v roce 1996 byla vydána ještě bankovka s nominální hodnotou 2000 Kč. Tisk těchto postupně přidávaných bankovek zajišťovala Státní tiskárna cenin v Praze. Všechny bankovky byly navrženy grafikem Oldřichem Kulhánkem a rytiny vytvořil Miloš Ondráček. [22]

V roce 1993 se v mincovnách v Německu a Kanadě začaly razit také mince s nominálními hodnotami 10 haléřů, 20 haléřů, 50 haléřů, 1 Kč, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč a 50 Kč. V roce 1994 ražbu mincí převzala česká mincovna v Jablonci nad Nisou. [23]

4.2 Analýza vývoje hotovosti

Vývoj hotovosti v oběhu má podle statistik dlouhodobě rostoucí trend. Výše oběživa je ovlivňována různými výkyvy (sezónními a cyklickými). Sezónní výkyvy v růstu peněz v oběhu mohou způsobovat např. výběry hotovosti a placení v hotovosti po obdržení platu či mzdy. Další změny v nárůstu peněz v oběhu lze pozorovat také na konci roku, kdy lidé zřejmě hotovostní peníze začnou využívat na nákupy vánočních dáreků, na které může mít vliv nepřijímání platebních karet v některých obchodech či „utajení“ utracené částky v případě, že více osob sdílí přístup k jednomu bankovnímu účtu. Oběživo je také ovlivňované cyklickými výkyvy. Cyklický souvisí s vývojem HDP, v případě že HDP roste, současně roste i oběživo. [7]

Poptávka po hotovosti je také ovlivněna několika dalšími důvody. Jedním z nich je důvod transakční (platební zvyklosti lidí, podíl malých obchodů, kteří nemají platební terminály nebo třeba růst plateb přes internet). Držba hotovosti na rozdíl od bezhotovostní formy peněz představuje náklady (v podobě úroků) za ušlý zisk z investování. Množství oběživa je ovlivněné také narůstající bezpečnosti při používání platebních systémů, širokou dostupností bankomatů, s kterými jsou spojené poplatky za výběry. Podstatný vliv má také finanční stabilita (zdraví bankovních a finančních subjektů a také ČNB, která určuje úrokové sazby a má vliv na úročení vkladů klientů). Na poptávku má vliv i důvěra v domácí měnu,

pokud by ji lidé ztratili, začali by při platebním styku používat jiné měny (euro, dolar). Vliv má také šedá či černá ekonomika, pokud je její podíl vysoký, vzroste zájem o bankovky s vyšší nominální hodnotou. Poptávka je ovlivněná i věkovou kategorií obyvatelstva (starší lidé preferují více hotovost), platební úroveň jednotlivého obyvatelstva (chudší lidé dávají přednost spíše hotovostnímu platebnímu styku), finanční gramotnost (lidé s nižší gramotností mají větší důvěru v hotovosti), míra urbanizace (lidé žijící na vesnici nebo v menších městech dávají přednost oběživu) a hotovostní pojistka pro případ výpadku platebního terminálu. [4]

Vzhledem k poměrně dlouhé historii české měny bude dále analyzován vývoj hotovosti v ČR pouze za posledních 10 let (od roku 2008). V průběhu této doby došlo k významnému nárůstu celkové hotovosti téměř o polovinu na 616 mld. Kč. [4]

Počátek zkoumaného desetiletého období je spojen s vypuknutím finanční krize a poté následující hospodářskou recesí. Na konci roku 2008 došlo k poměrně vysokému nárůstu objemu hotovosti o 12,92 % (45 603,8 mil. Kč) viz Tabulka 1, který byl způsobený nadměrnými výběry peněz z účtů, protože někteří lidé zvláště ti majetnější ztratili důvěru ve stabilitu ekonomiky a bankovního systému. V následujících letech (2009 a 2010) jako reakce na krizi došlo k nepatrnému poklesu hotovosti o 3,03 %, tedy (12,1 mld. Kč) a následně k její stagnaci. V dalších letech docházelo k růstu objemu hotovostních peněz. ČNB začala přistupovat podobně jako ostatní země v EU a USA ke snižování úrokových sazeb, což vedlo ke stimulaci hospodářského růstu, a tedy i k růstu objemu. Růst byl poměrně stabilní, průměrně o 5,88 % ročně (nejméně v letech pokračující ekonomické stagnace do roku 2013 a následně růst až přes 9 % v roce 2016), viz Tabulka 1. Růst oběživa byl ovlivněný ekonomickým růstem (rostoucím HDP), vládní politikou (fiskální expanze) a nízkými úrokovými sazbami. Díky kombinaci těchto faktorů, dosáhla 20. července 2018 výše objemu hotovosti hodnoty 600 mld. Kč. Nyní lze při zvyšování úrokových sazeb a poklesu tempa ekonomického růstu předpokládat, že dojde k vytvoření tlaku na zpomalení tempa růstu. K 31. 12. 2018 hodnota peněz v oběhu činila 616,3 mld. Kč. [7]

Rok	Bankovky	Mince	Celkem bankovky a mince	Meziroční index změny	Meziroční změna (v %)
2008	389 890,5	8 645,7	398 536,2	1,129	12,92
2009	377 345,6	9 127,0	386 472,6	0,970	-3,03
2010	380 802,1	10 002,4	390 804,5	1,011	1,12
2011	400 302,3	10 630,9	410 933,2	1,052	5,15
2012	410 237,3	11 191,2	421 428,5	1,026	2,55
2013	428 468,6	11 851,4	440 320,0	1,045	4,48
2014	455 385,8	12 424,7	467 810,5	1,062	6,24
2015	494 957,3	13 292,2	508 249,5	1,086	8,64
2016	540 447,6	14 239,9	554 687,5	1,091	9,14
2017	576 447,1	15 278,9	591 726,0	1,067	6,68
2018	599 810,9	16 458,0	616 268,9	1,041	4,15

Tabulka 1: Výše objem hotovosti v (mil. Kč). Zdroj: Vlastní zpracování dle www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html.

Největší část celkové hodnoty hotovosti tvoří bankovky. Například v roce 2018 tvořil podíl bankovek 97,3 % z celkového objemu (599 mld. Kč), zatímco podíl mincí činil pouze 2,7 % (16 mld. Kč). Je tedy patrné, že změna objemu mincí v oběhu nemá zásadní vliv na celkový vývoj výše oběživa. Přestože hodnota mincí tvoří pouze nepatrnou část na celkovém objemu hotovosti, právě počet kusů mincí reprezentuje 80,6 % z celkového počtu kusů veškerého oběživa. Počet mincí k 31. 12. 2018 činil 1 965,9 mil. ks a počet bankovek 474,2 mil. ks. [6]

4.2.1 Bankovky

Z hlediska vývoje počtu kusů bankovek a mincí za posledních 10 let (od roku 2008) došlo k několika významným „milníkům“. V roce 2008 obavy z ekonomické situace zapříčinily, že lidé (zejména ti bohatí) začali vybírat své vklady z účtů v bankovkách nejvyšších hodnot (5000 Kč a 2000 Kč). Počet bankovek za rok s nominální hodnotou 5000 Kč vzrostl o 20,18 % na hodnotu 26,8 mil. ks a bankovek s nominální hodnotou 2000 Kč o 23,02 % na 46, mil. ks. V následujících dvou letech obavy z ekonomické situace zeslábly a objem výběrů bankovek nejvyšších nominálních hodnot poklesl. Množství bankovek v oběhu dále ovlivnilo ukončení platnosti dvacetikorun k 31. 8. 2008 a padesátikorun k 31. 3. 2011. Od roku 2012

lze pozorovat nárůst počtu bankovek všech nominálů. V roce 2013 došlo k výraznému nárůstu počtu pětisetkorunových bankovek 38,22 % (8,6 mil. ks), který ovlivnily obchodní banky, především Česká spořitelna poté, co začaly v bankomatech více využívat bankovky o nominální hodnotě 500 Kč namísto bankovek dvoustekorunových a umožňovala také zvolit si vybranou částku v tomto nominálu. Nárůst pětisetkorunových bankovek zároveň způsobil pokles dvoustekorunových bankovek v oběhu o 4,69 % na hodnotu 52,8 mil. ks. Růst počtu bankovek v oběhu se však v roce 2018 začal mírně zpomalovat. V porovnání s předchozím rokem, kdy hodnota celkového množství bankovek vzrostla a 26,7 mil. ks, následující rok rostl počet pouze o polovinu. [6]

Nominální hodnota	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
5 000 Kč	26,8	24,6	24,1	25,0	24,8	25,4	26,1	27,4	29,9	31,1	31,8
2 000 Kč	46,5	50,3	55,6	62,3	66,6	72,5	80,8	93,2	106,3	118,3	129,2
1 000 Kč	136,4	127,8	122,6	123,7	124,9	124,5	129,6	136,2	140,7	144,8	141,2
500 Kč	21,3	20,7	20,7	21,4	22,5	31,1	33,5	35,6	38,3	42,0	44,1
200 Kč	48,9	49,5	51,1	53,0	55,4	52,8	54,6	56,3	59,0	62,4	64,6
100 Kč	46,2	46,7	48,4	50,3	51,3	52,6	54,9	56,8	59,7	62,0	63,3
50 Kč	29,1	25,0	16,5	x	x	x	x	x	x	x	x
Celkem bankovek	355,2	344,6	339,0	335,7	345,5	358,9	379,5	405,5	433,9	460,6	474,2
Meziroční index změny	1,043	0,970	0,984	0,990	1,029	1,039	1,057	1,069	1,070	1,062	1,030
Meziroční změna (v %)	4,26	-2,98	-1,63	-0,97	2,92	3,88	5,74	6,85	7,00	6,15	2,95

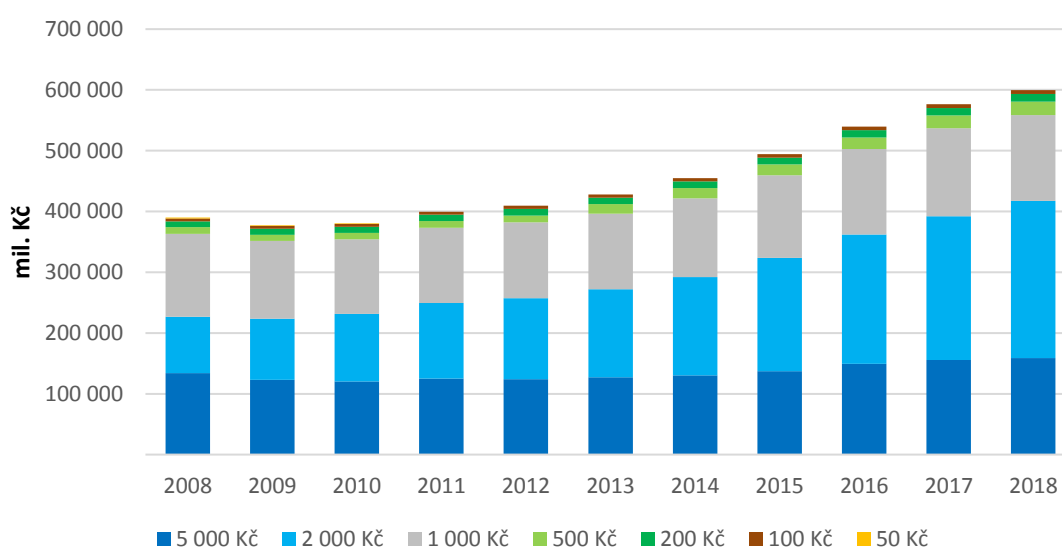
Tabulka 2: Počet bankovek v oběhu (v mil. ks). Zdroj: Vlastní zpracování dle www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html.

Počet bankovek v oběhu k 31. 12. 2018 činil 474,2 mil. ks, což bylo o 13 mil. ks více než v předešlém roce. I přes nepatrný pokles růstu v roce 2018 je v oběhu stále nejvíce bankovek s nominální hodnotou 1000 Kč, jejichž počet k 31. 12. 2018 dosáhl hodnoty 141,2 mil. ks. Přestože těchto bankovek je v oběhu

nejvíce, tvoří největší část na celkovém objemu bankovek. Největší podíl z hlediska množství kusů tvoří bankovky v nominální hodnotě 1000 Kč (29,8 %), 2000 Kč (27,2 %) a 5000 Kč (6,7 %). Nejrychleji v porovnání s ostatními nominály bankovek roste počet bankovek s nominální hodnotou 2000 Kč. Jedním z důvodů neustálého růstu počtu dvoutisícikorun v oběhu může být například i obliba při plnění bankomatů právě touto nominální hodnotou. [6]

Objem bankovek v oběhu během deseti let vzrostl o 53,86 % na 599 900 mil. Kč. Největší nárůst objemu lze pozorovat u dvoutisícových bankovek o 165 400 mil. Kč, tedy o 177,85 %. Z Grafu 1, je patrné, že objem dvoutisícovek roste nejrychleji a společně s pětitisícikorunami a tisícikorunami tvoří největší část z celkového objemu. [6]

V období krize v roce 2008, jak už bylo zmíněno, prudce vzrostl objem celkového oběživa, který byl zapříčiněn nárůstem pětitisícikorunami v oběhu přibližně o 22 700 mil. Kč (4,2 mil. ks). Poté, co se ekonomická situace (v průběhu roku 2009) začala uklidňovat a jejich objem klesl o 11 000 mil. Kč z celkové hodnoty poklesu 12 335 mil. Kč. V dalších letech docházelo k nárůstu oběživa, na který měl v roce 2013 vliv například zvýšený zájem o pětisetkorunové bankovky a jejich objem tak vzrostl o 4 300 mil. Kč. K poslednímu prosinci roku 2018 objem bankovek nominálních hodnot 5000 Kč, 2000 Kč a 1000 Kč tvořil 558 600 mil. Kč z celkového objemu 599 900 mil. Kč, což je 93 %. [6]

Graf 1: Objem bankovek v oběhu (v mil. Kč). Zdroj: Vlastní zpracování dle www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html.

4.2.2 Mince

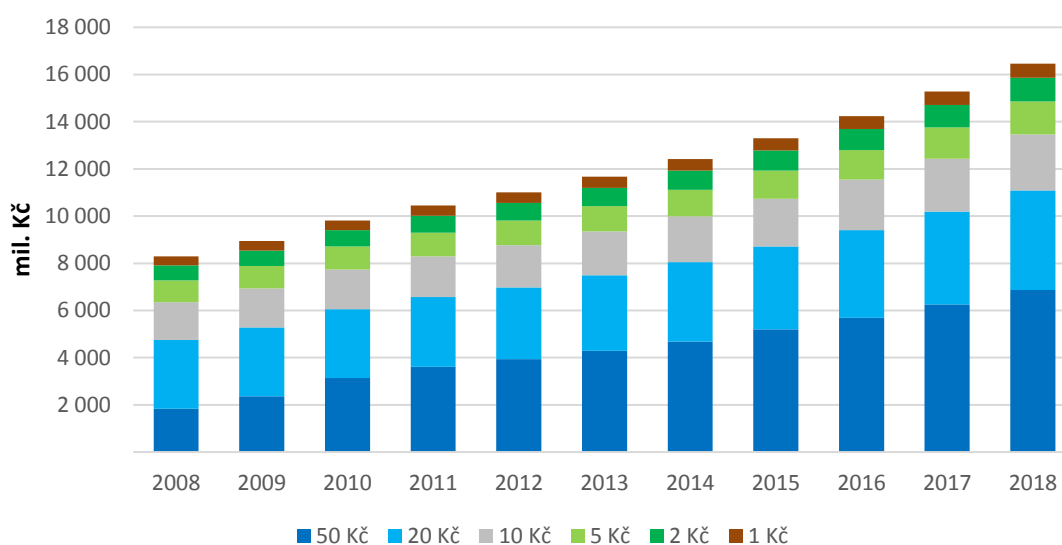
Počet kusů mincí rostl po celé sledované období (10 let) až na výjimku v roce 2008, kdy z důvodu ukončení platnosti padesátihaléřových mincí k poslednímu srpnu v roce 2008 klesl počet mincí v oběhu o 354,9 mil. ks. V následujících letech měl vývoj rostoucí trend bez velkých výkyvů. Největší nárůst lze pozorovat u padesátikorunových mincí mezi roky 2009 a 2011 (v roce 2009 nárůst o 29,16 % a v roce 2010 o 32,28 %), který byl spojen s ukončením platnosti papírových bankovek s touto nominální hodnotou. V dalších letech nedošlo k žádným výkyvům a nominály se vyvíjí stabilně, průměrně okolo 5 %. [6]

K 31. 12. 2018 bylo v oběhu 1 965,9 mil. ks mincí. Průměrný nárůst počtu mincí v oběhu je 4,81 % ročně. Nejvíce je v oběhu korunových (601,2 mil. ks) a dvoukorunových mincí (498,9 mil. ks). Důvodem této skutečnosti je zrušení mincí nominálních hodnot 10, 20, 50 haléřů, a tedy zaokrouhlování částek na celé koruny. Na velké množství korunových mincí může mít vliv převaha lichých cen statků a služeb. [6]

Nominální hodnota	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
50 Kč	36,7	47,4	62,7	72,3	78,7	85,9	93,7	103,9	113,7	125,2	137,3
20 Kč	145,6	145,4	146,1	147,6	152,2	159,9	168,1	175,7	186,1	196,4	210,8
10 Kč	161,2	165,3	168,5	172,9	178,7	185,2	194,1	202,6	214,0	224,5	237,8
5 Kč	183,6	189,7	194,8	201,3	209,4	216,1	226,3	238,0	250,2	264,7	279,9
2 Kč	317,8	330,8	342,2	354,9	370,9	385,2	404,3	425,5	448,2	474,0	498,9
1 Kč	384,4	402,0	417,2	434,7	453,7	471,6	494,1	519,2	545,6	573,5	601,2
Celkem mincí	1 229,3	1 280,6	1 331,5	1 383,7	1 443,6	1 503,9	1 580,6	1 664,9	1 757,8	1 858,3	1 965,9
Meziroční index změny	0,776	1,042	1,040	1,039	1,043	1,042	1,051	1,053	1,056	1,057	1,058
Meziroční změna (v %)	-22,40	4,17	3,97	3,92	4,33	4,18	5,10	5,33	5,58	5,72	5,79

Tabulka 3: Počet mincí v oběhu (v mil. ks). Zdroj: Vlastní zpracování dle www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html.

Objem mincí v oběhu k 31. 12. 2018 činil 16 457,5 mil. Kč. Podle statistik je patrné, že objem mincí roste neustále bez ohledu na aktuální makroekonomickou situaci. Největší část celkového objemu mincí je tvořena mincemi s nominální hodnotou 50 Kč. Z Grafu 2 je zřejmé, že jejich objem roste nejrychleji v porovnání s ostatními nominály mincí. Za posledních deset let se jejich objem zvýšil o 274,11 %. [6]

Graf 2: Objem mincí v oběhu (v mil. Kč). Zdroj: Vlastní zpracování dle www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html.

4.2.3 Bankovky a mince podezřelé z padělání nebo pozměňování

Mezi nejčastěji padělané bankovky patří dvoutisícikoruny, tisícikoruny a pětisetkoruny. Zadržené bankovky jsou často tisknuté na inkoustové tiskárně (80 % padělaných bankovek) a pouze zbylá část na barevné tiskárně. Rozpoznání falešných bankovek by nemělo být obtížné, protože padělky českých bankovek jsou na stupnici zdařilosti označovány jako méně zdařilé (91,6 % všech padělků). [9]

Vývoj zadržovaných padělků a pozměněných peněz se během deseti let velmi změnil. Na začátku sledovaného období (v roce 2008) počet bankovek a mincí, které byly zadrženy z důvodu podezření z padělání či pozměňování činil 4 986 ks (2 813 bankovek, 166 mincí a 60 pozměněného oběživa). V následujících dvou letech docházelo k jejich nárůstu (v roce 2009 o 21,2 % a v roce 2010 o 35,3 % padělků). V roce 2010 došlo také k nadměrnému nárůstu padělků, které byly

zadržené policií (o 634,55 %). Zatím co v následujících letech (2011–2013) docházelo k poklesu zadržovaných padělaných či pozměněných bankovek a mincí (průměrně o 24,3 %), právě v roce 2011 bylo zadrženo v oběhu nejvíce padělaných bankovek (4 135 ks) za celé sledované desetileté období. Například v roce 2013 poklesl počet zadržené hotovosti téměř o 43 % (1 541 ks). Následující rok, jejich počet mírně vzrostl o 353 ks. Následně však pokračoval pokles padělaného a zadržného oběživa a počet padělaných mincí poklesl na minimum (v roce 2015 byly zadrženy pouze dvě mince a v roce 2016 pouze jedna mince). K 31. 12. 2018 jich bylo během sledovaného období zadrženo nejméně (o 1 011 ks, 97 % padělaných bankovek, 1 % padělané mince a 2 % pozměněné oběživo). [9]

	Rok										
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Padělané bankovky zadržené v oběhu	2 554	3 424	3 690	4 135	2 612	1 882	2 198	2 096	1 784	1 170	891
Padělané bankovky zadržené policií	259	165	1 212	364	845	103	174	263	311	101	93
Padělané mince v oběhu	166	73	56	21	113	37	9	2	1	13	8
Pozměněné bankovky a mince	60	22	28	21	16	23	17	22	36	34	19
Celkem padělků a pozměněných peněz	3 039	3 684	4 986	4 541	3 586	2 045	2 398	2 383	2 132	1 318	1 011
Meziroční index změny	0,862	1,212	1,353	0,911	0,790	0,570	1,173	0,994	0,895	0,618	0,767
Meziroční index (v %)	-13,8	21,2	35,3	-8,9	-21,0	-43,0	17,3	-0,6	-10,5	-38,2	-23,3

Tabulka 4: Počet zadržovaných padělaných a pozměněných bankovek (v ks).

Zdroj: Vlastní zpracování dle <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/padelky/>.

5 Dotazníkové šetření

Za účelem zjištění, jakým způsobem lidé hotovost využívají, jakou pozici hotovost v současnosti při rozšíření jiných alternativních metod zaujímá a jaký další vývoj v souvislosti s hotovostí do budoucna očekávat, byl sestaven dotazník a následně pak provedeno šetření.

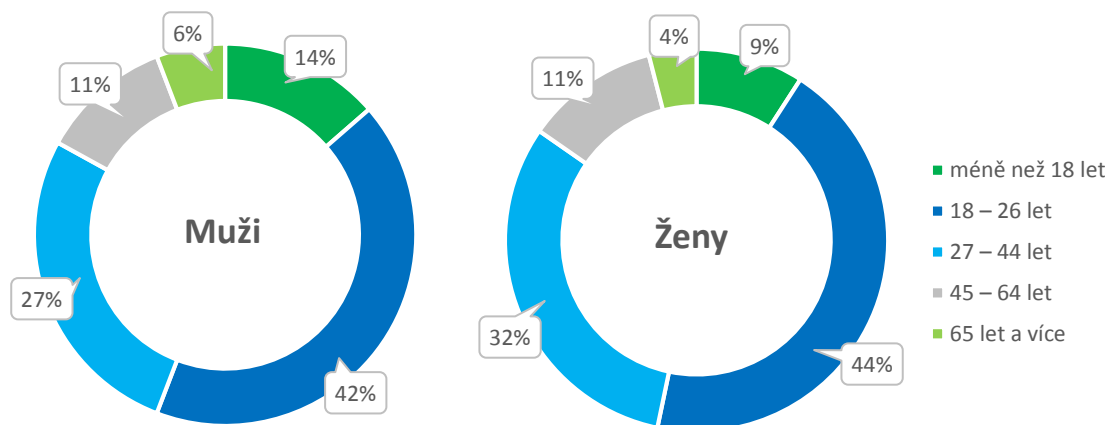
První část obsahovala otázky, které se týkaly obecných informací o respondentech (pohlaví, věk, kraj, velikost obce, status, vzdělání, plat a úspory) rozdělené na začátek a konec dotazníku. Tyto otázky jsou pomocné při vyhodnocení hlavní části dotazníku, lze pak vyhodnotit otázky s ohledem na rozdělení populace a jejich charakteristiky. Druhá část byla věnovaná otázkám, které jsou v přímé souvislosti s hotovostí. Otázky zaměřené na výhody/nevýhody hotovosti, její používání s ohledem na čas či typ nákupu, držení peněz v hotovosti a o nahrazení hotovosti. Třetí část se zabývala hodnocením hotovosti z pohledu různých hledisek v porovnání s jinými platebními metodami.

Otázky byly otevřené i uzavřené, založené na výběru z alternativ a hodnocení dle referenční stupnice. Dotazníkové šetření probíhalo od 5. března 2019 do 30. března 2019. Dotazník byl veřejně přístupný na internetu a měl také papírovou formu, která byla následně zpracovaná do elektronické podoby. Zkoumanou populací byly lidé všech věkových kategorií bez ohledu na jejich ekonomické a sociální postavení, jejich výběr byl zvolen na základě dobrovolnosti.

Data byla zpracovaná v MS Excel a systému pro podporu rozhodování Criterium Decision Plus.

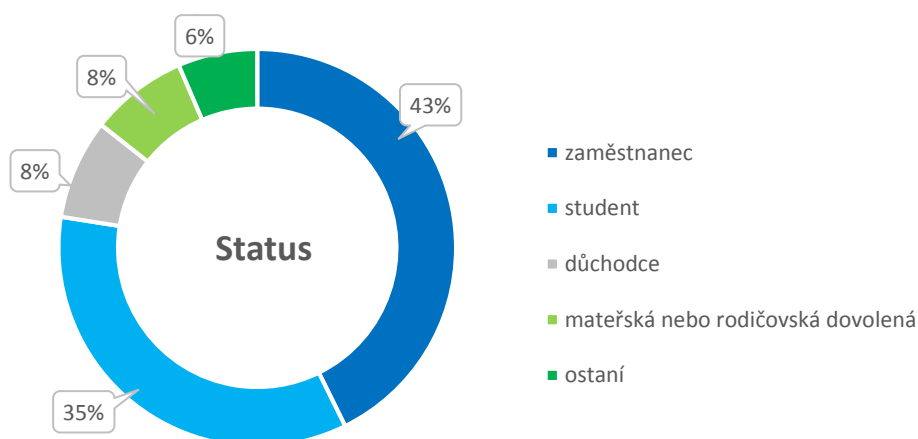
5.1 Charakteristika respondentů

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 480 respondentů, z toho 274 žen a 206 mužů všech věkových kategorií. Největší podíl představují odpovědi respondentů ve věkové kategorii 18-26 let (43,3 %) a 27-44 let (29,6 %). Muži a ženy jsou v rozdělení dle věku zastoupeny srovnatelně, což ilustrují následující grafy:

Graf 3: Věková kategorie respondentů dle pohlaví. Zdroj: Vlastní zpracování.

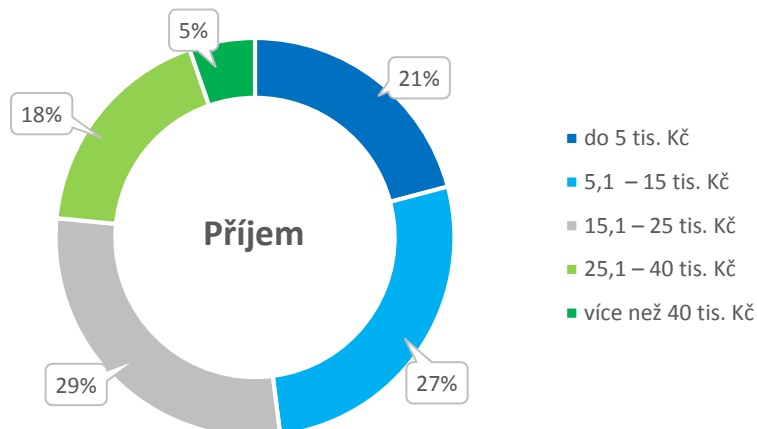
Největší část respondentů představují zaměstnanci, kterých bylo mezi respondenty 205 a studenti 167 respondentů včetně těch studentů, kteří pracují. Dotazníku se zúčastnily také osoby na mateřské či rodičovské dovolené, důchodci a majitelé firem.

Graf 4: Status respondentů. Zdroj: Vlastní zpracování.

Více než polovina (56,9 %) dotazovaných osob má dosažené středoškolské vzdělání, dále pak vysokoškolské (20 %), vyšší odborné (7 %) a základní (16 %). Z geografického hlediska se jedná o respondenty všech krajů ČR, především však obyvatelé Pardubického a Královéhradeckého kraje. Dotazované osoby žijí v různých velkých obcích, skoro polovina dotazovaných osob však žije v obci, která má menší počet obyvatel (do 3 000).

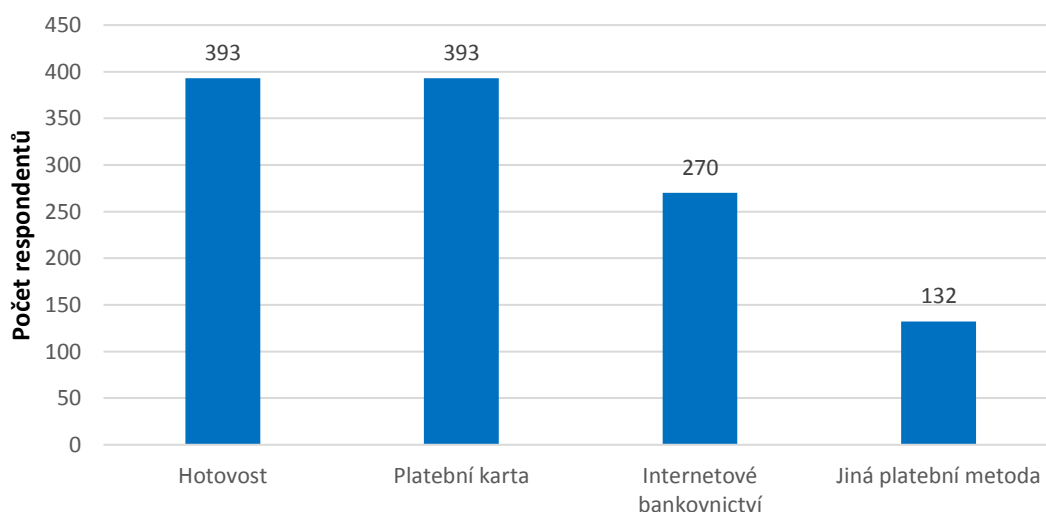
Díky zastoupení respondentů různých typů vzdělání, věků, pohlaví i místa bydliště je jejich průměrný příjem rozložený téměř rovnoměrně do čtyř kategorií (do 5 tisíc, 5,1–15 tisíc, 15,1–25 tisíc a 25,1–40 tisíc Kč).

Graf 5: Příjem respondentů. Zdroj: Vlastní zpracování.

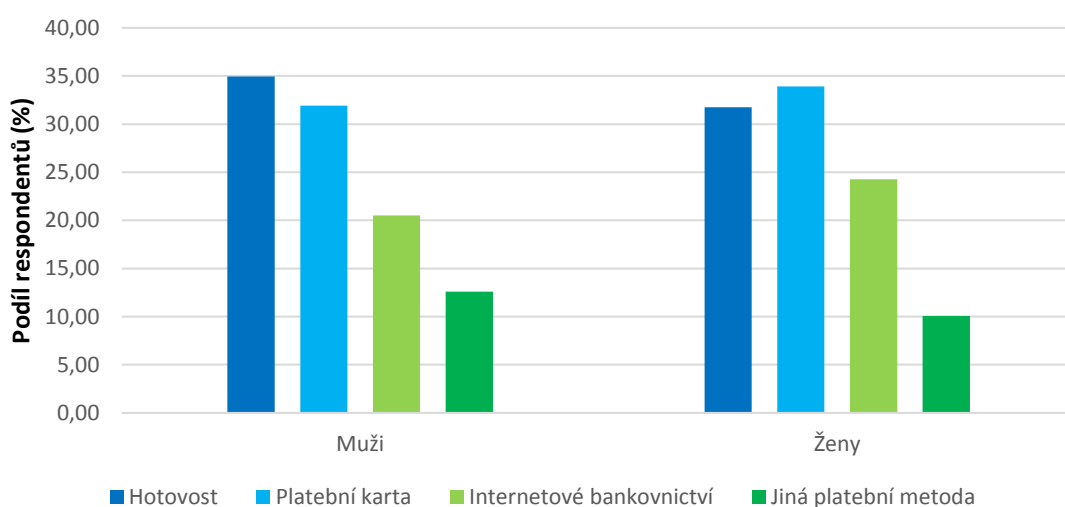
5.2 Výsledky dotazníkového šetření

Vzhledem k širokým možnostem provádění platebního styku bylo zjišťováno, které platební metody jsou nejčastěji využívány při platbě. Nejčastěji je při platebním styku využívána hotovost, kterou využívá 393 respondentů (50,4 %), totožný počet respondentů pro realizaci platebního styku používá platební karty. Celkem 270 lidí využívá internetové bankovníctví a 132 lidí i jiné platební metody.

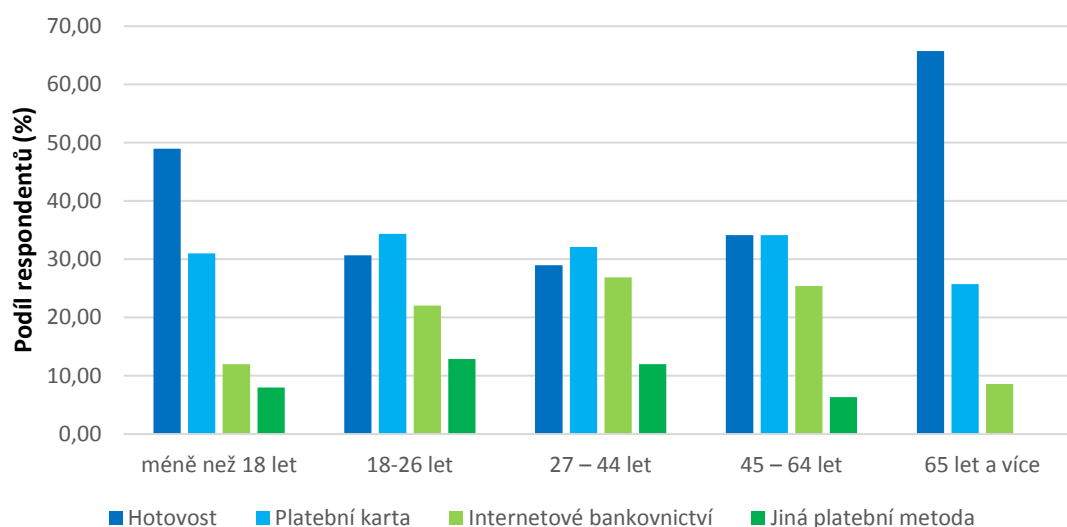
Graf 6: Využívání platebních metod. Zdroj: Vlastní zpracování.

Při porovnání využití platebních metod podle pohlaví je patrné, že muži platí hotovostí více než platebními kartami, zatímco u žen je tomu naopak. Ženy používají platební karty a internetové bankovníctví více než muži, nicméně muži při placení používají mnohem více i jiné platební metody (viz Graf 7). Jako jiné metody byly pro potřeby tohoto dotazníku považovány například mobilní bankovníctví (umožňuje přístup účtu prostřednictvím aplikace v mobilním telefonu), elektronické peněženky (slouží k placení menších částek na internetu), TransferWise (pro převádění měn) a další.

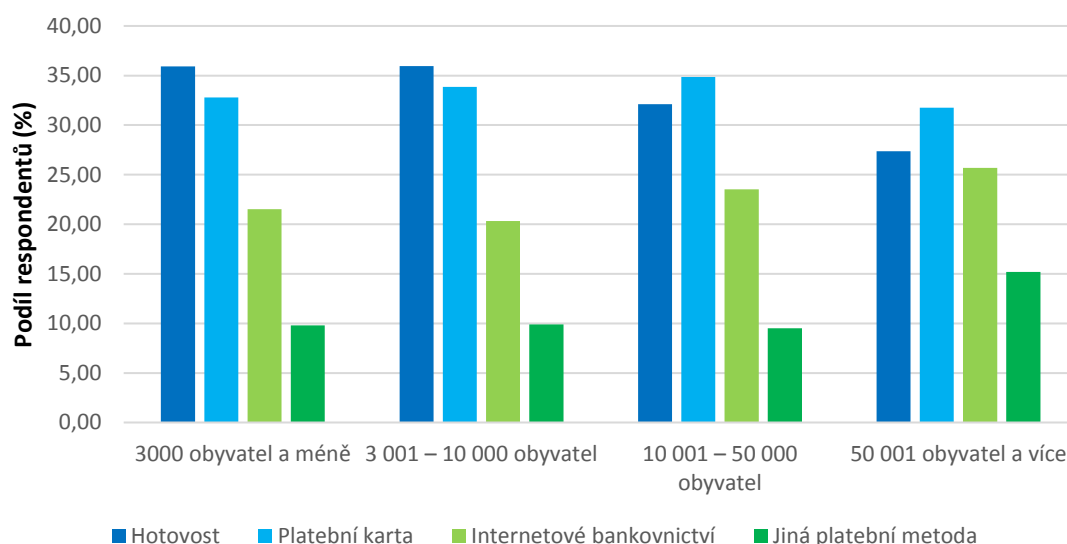
Graf 7: Využívání platebních metod dle pohlaví. Zdroj: Vlastní zpracování.

Dle věku je hotovost využívána především mladými lidmi do 18 let a dále starší generací nad 65 let., což může být spojeno s tím, že mladá generace dostává kapesné v hotovosti, protože nemá založený bankovní účet. Starší generace vyžívá při placení většinou hotovost (65,7 %) a částečně platební karty (25,7 %). Internetové bankovníctví respondenti využívají pouze minimálně, zatímco jiné platební metody touto generací nejsou využívány vůbec, což může být způsobené například určitou mírou nedůvěry v ostatní platební metody. Jiné platební metody jsou využívány především osobami ve věku 18–44 let, i přesto však tyto metody nevyužívá ani polovina ve srovnání s těmi, kteří využívají hotovost.

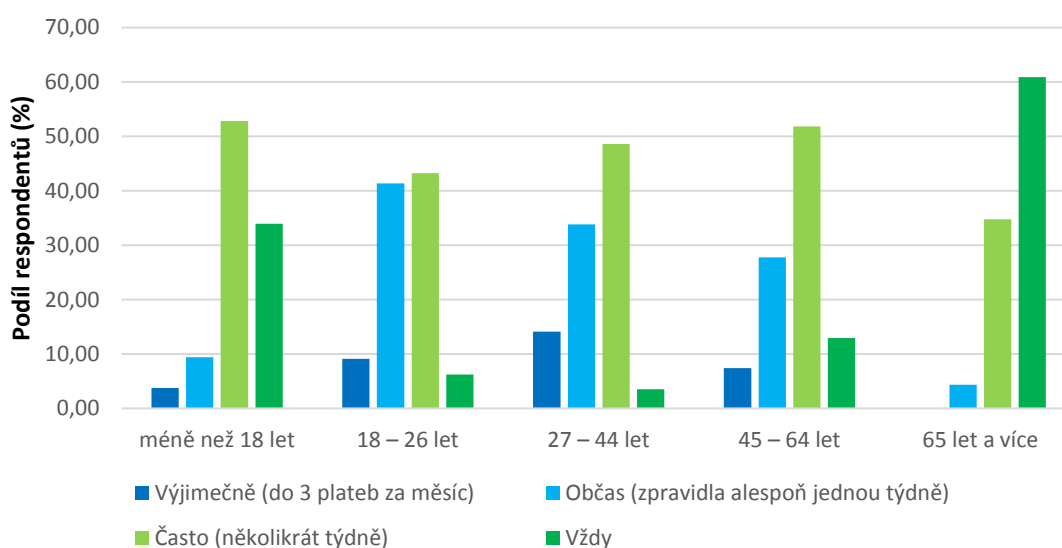
Graf 8: Využívání platebních metod dle věku. Zdroj: Vlastní zpracování.

Při porovnání využívání platebních metod v závislosti na velikosti obce je hotovost využívána nejvíce v obcích do 10 000 obyvatel. S nárůstem počtu obyvatel v obci využití hotovosti při platbě klesá, obráceně tomu tak je i u internetového bankovníctví, u kterého je obliba používání vyšší v obcích s vyšším počtem obyvatel. Zároveň jiné platební metody jsou oblíbené spíše v obcích s více než 50 000 obyvatel:

Graf 9: Využívání platebních metod dle velikosti obce. Zdroj: Vlastní zpracování.

Z pohledu frekvence využívání hotovosti při placení je hotovost využívána velkou částí respondentů relativně často. Několikrát týdně hotovost při placení využije 46 % (223) respondentů a občas, tedy zpravidla alespoň jednou týdně 32 % (156). Z odpovědí je patrné, že osoby, které jsou pokročilejšího věku (65 let a starší) nebo naopak velmi mladí lidé, tj. do 18 let, platí hotovostí více než ostatní věkové kategorie. Hotovostí platí více také osoby se základním vzděláním. Pouze malá část (9 %) ze všech dotazovaných používá při placení hotovost výjimečně a přibližně stejná část respondentů naopak využívá hotovost vždy.

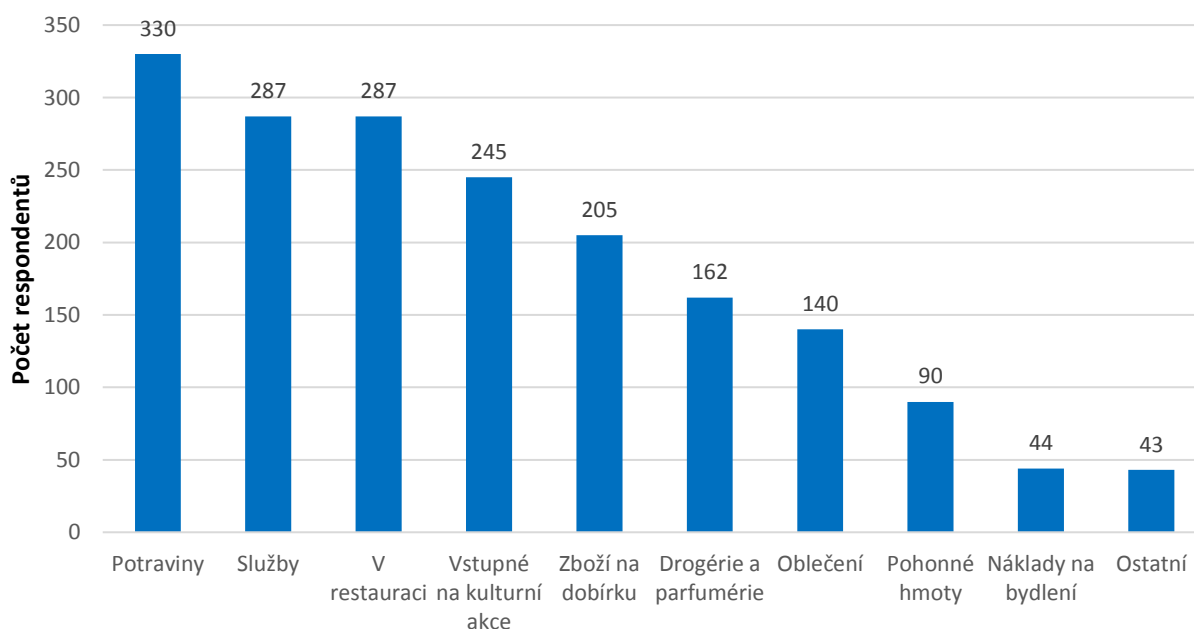
Graf 10: Frekvence používání hotovosti dle věku. Zdroj: Vlastní zpracování.

V návaznosti na předchozí otázku byla v dotazníku položena otázka, kterou bylo zjišťováno, jaký objem hotovosti u sebe respondenti běžně mají k dispozici. Naprostá většina respondentů u sebe nenesí více než 1 000 Kč. Hotovost do výše 500 Kč u sebe nosí 221 respondentů (46 %) a obnos peněz 500 Kč až 1 000 Kč 193 respondentů (40,2 %). Hotovost v rozmezí 1 000–3 000 Kč nosí u sebe 60 (12 %) respondentů a více než 3 000 Kč 6 respondentů (1 %), viz Tabulka 5. Muži u sebe zpravidla nosí více hotovosti než ženy, což může být ovlivněné například frekvencí placení či výši hrazené částky.

	Muži	Ženy
do 500 Kč	84	137
501–1 000 Kč	82	111
1 001–3 000 Kč	35	25
více než 3000 Kč	5	1
Celkem	206	274

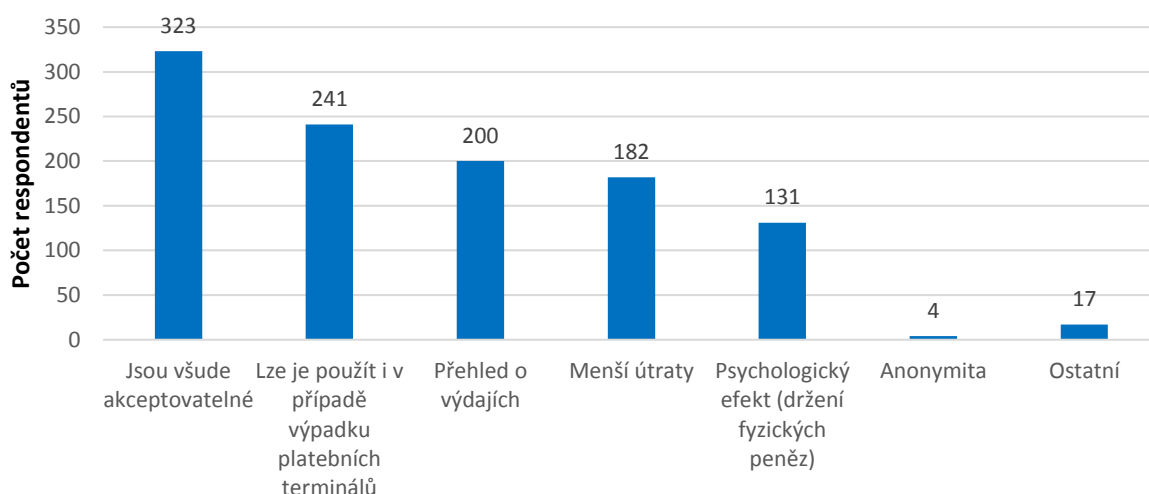
Tabulka 5: Výše hotovosti, kterou u sebe respondenti běžně nosí dle pohlaví.
Zdroj: Vlastní zpracování.

Občané využívají hotovost na nákupy celé škály zboží a služeb. Především se jedná o nákupy potravin (téměř 70 % dotazovaných), platby za služby jako je například kadeřník, kosmetika (60 %), za večeře či nápoje v restauračních zařízeních (60 %), vstupné na kulturní akce (51 %). Méně než polovina platí hotovostí zboží na dobírku, v drogeriích a parfumeriích a za oblečení. Pouze malá část osob využívá hotovost při úhradě pohonných hmot a nákladů, které jsou spojené s bydlením, viz Graf 11. Častými odpověďmi, které respondenti doplňovali, byly například výdaje na jízdné, cigarety či souhrnně v obchodech, kde neakceptují platební karty.

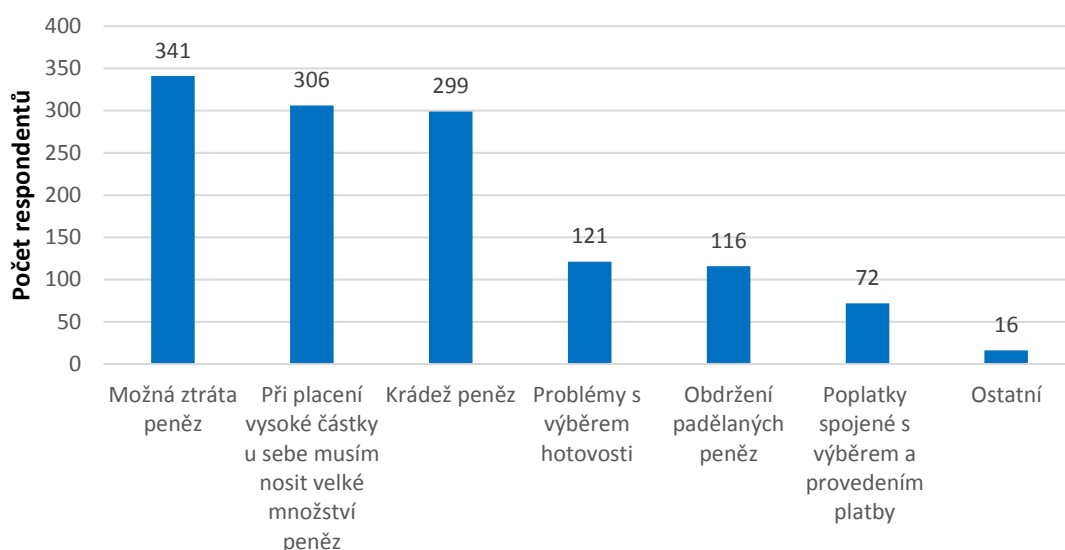
Graf 11: Nákupy, za které respondenti platí v hotovosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

S placením je spojena následující otázka zaměřená na identifikaci výhod a nevýhod hotovosti. Z Grafu 12 je patrné, že respondenti považují jako největší výhodu akceptovatelnost. Jedná se až na výjimky (např. Paralelní Polis) [14] všemi přijímaný platební prostředek (323 respondentů). Velká skupina lidí (241 respondentů) spatřuje výhodu hotovosti i nezávislost na platebních terminálech. Někteří respondenti považují za výhodu také skutečnost, že mají větší přehled o tom, kolik utratí. Díky omezenému množství peněz, které nosí v peněžence (nejčastěji však do výše 500 nebo 1 000 Kč) utratí méně. Jako další výhody, které dotazované osoby uváděly, je například anonymita - při platbě hotovosti totiž není uskutečněn žádný záznam, který by nakupujícího identifikoval.

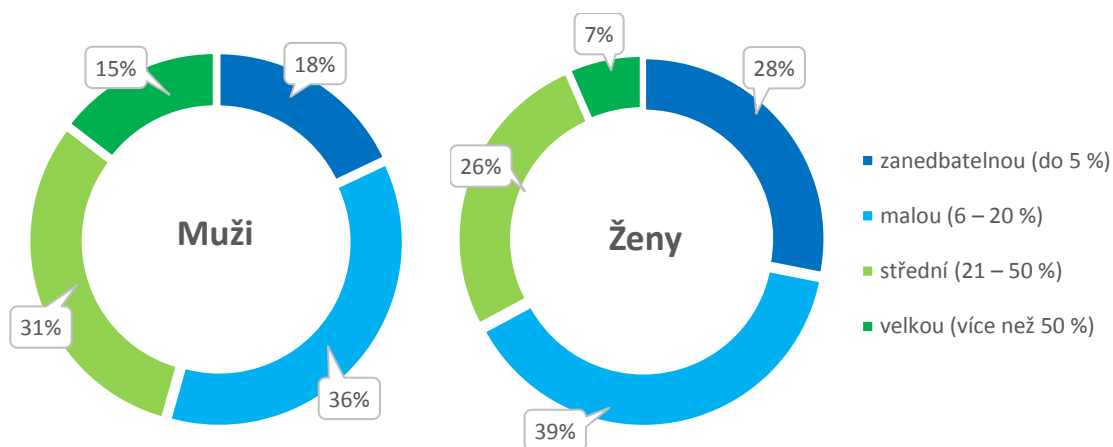
Graf 12: Výhody hotovosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

Držení hotovosti má i mnoho nevýhod. Lidé jako největší nevýhody spatřují ztrátu peněz (71 %), nutnost s sebou nosit velký objem peněz při placení vysoké částky (64 %) či možné odcizení hotovosti (62 %). Méně než třetina respondentů má obavy z nefunkčnosti bankomatů a tedy nemožnosti vybrat hotovost ze svého účtu, dále pak strach z obdržení padělaných bankovek. Malá část respondentů spatřuje mezi nevýhodami hotovosti také poplatky spojené s jejím výběrem z platebních (běžných) účtů.

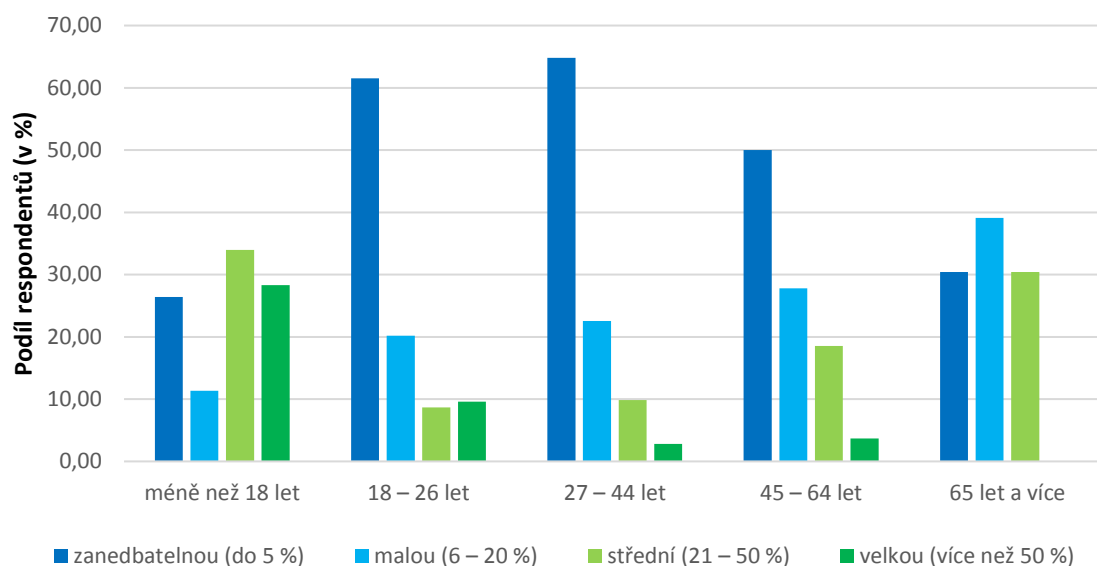
Graf 13: Nevýhody hotovosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

Vzhledem k tomu, že hotovost neplní pouze funkci prostředku směny, ale také funkci uchovatele hodnoty, bylo zjišťováno, jak velkou část svého příjmu lidé uspoří a následně jak velkou část úspor představuje právě hotovost. Muži v porovnání s ženami uspoří víc, jak ilustruje Graf 14. Více než třetina žen ušetří malou částku z příjmu, tzn. od 6 do 20 % a zanedbatelnou do výše 5 % ušetří více než čtvrtina všech žen, zatímco více než třetina mužů ušetří malou částku a skoro třetina střední (21 až 50 %) částku. Je patrné, že muži mají větší příjem než ženy, například z celkového počtu dotazovaných mužů 10 % vydělává více než 40 tisíc korun měsíčně. Naopak u žen je to pouhé 1 %.

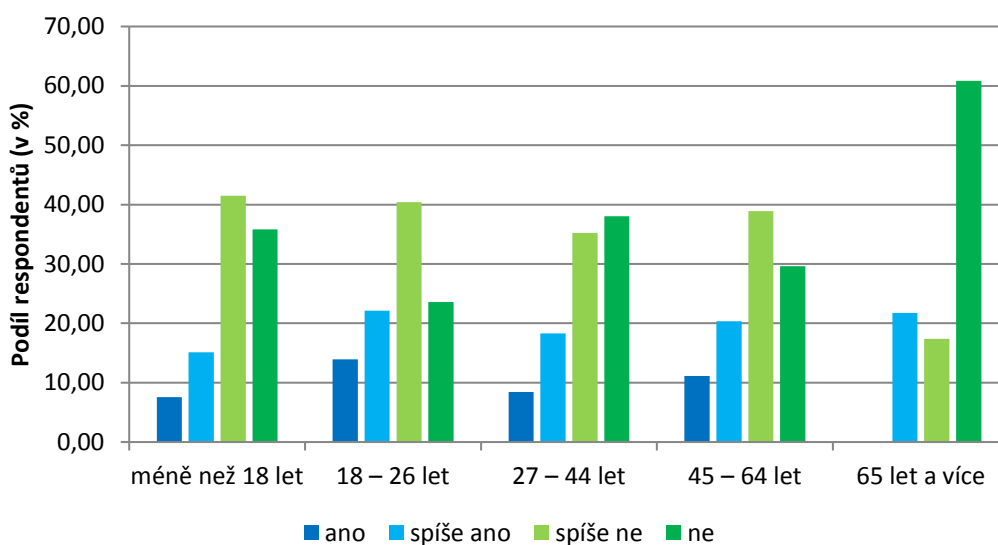
Graf 14: Úspory dle pohlaví. Zdroj: Vlastní zpracování.

V hotovosti mají lidé uloženou většinou pouze zanedbatelnou část. Graf 15 ukazuje, že 268 z celkového počtu 480 respondentů (56 %), nemá naspořeno v hotovosti ani 5 % celkových úspor. Dalších 104 dotazovaných osob (22 %) má v hotovosti uloženou malou část v rozsahu od 6 do 20 % úspor a zbývajících 108 lidí (22 %) uchovává v hotovosti více než 20 % svých úspor. Jedná se zejména o mladé osoby do 18 let (50 %), které dostávají kapesné a o přibližně třetinu starších lidí. V závislosti na dosaženém vzdělání své úspory uchovávají především lidé se základním vzděláním.

Graf 15: Úspory uložené v hotovosti dle věku. Zdroj: Vlastní zpracování.

Na závěr dotazníku se měli respondenti vyjádřit, zda by souhlasili se zrušením hotovosti a zavedením pouze bezhotovostní měny. Naprostá většina (70 %) se k této možnosti staví odmítavě. Graf 16 zobrazuje podíl respondentů jednotlivých věkových kategorií, kteří odpovídali na dotazovanou otázku. Téměř 78 % respondentů ve věkové kategorii 65 let a více by nesouhlasilo se zavedením bezhotovostní měny v České republice. Stejně jako starší generace odpovídali také respondenti do 18 let. Poměr se ale významně nelišil ani u ostatních věkových kategorií. Největší souhlas se zavedením bezhotovostní měny vyjádřili respondenti spadající do kategorie 18-26 let, což ale činí pouze 36 % ze všech odpovědí.

Graf 16: Vyjádření souhlasu se zrušením hotovostní měny dle věku. Zdroj: Vlastní zpracování.

5.3 Srovnání dle hledisek

Pro ověření, zda lidé využívají v platebním styku takové metody, které hodnotí dle různých kritérií kladně, bylo provedeno srovnání hotovosti a dalších metod – platební karty, internetového bankovníctví a alternativních metod. Respondenti hodnotili tyto čtyři metody z různých hledisek (kritérií) - bezpečnost, anonymita, rychlost, jednoduchost, dostupnost a finanční nákladnost (poplatky), přičemž hodnocení metod nebylo povinné, tj. v případě, že respondent nějakou metodu neznal nebo nevyužíval a neměl tedy dostatečné informace, nemusel ji nijak hodnotit. Nejčastěji byly hodnoceny platební metody hotovost a platební karty, internetové bankovníctví a jiné platební metody hodnotila pouze část dotazovaných osob. Ke každému kritériu byla respondentům k dispozici škála se čtyřmi stupni, na které označovali, jak konkrétní metodu dle daného kritéria hodnotí. Na základě četností pro každou úroveň všech kritérií bylo vypočteno, průměrné ohodnocení všech metod podle (hodnotící kritérium K) podle zvolených kritérií dle následujícího vzorce:

$$K = \frac{\sum_{i=1}^n k_i}{n}$$

kde k_i označuje konkrétní hodnocení respondenta na zvolené škále (nabývá tedy hodnot {1; 2; 3; 4}) a n je celkový počet respondentů, kteří hodnocení prováděli (platí $n \leq 480$).

Procentuální vyjádření bylo následně získáno pomocí vzorce:

$$K_p = \frac{100K}{4}$$

Tento procentní údaj byl využit pro závěrečné vyhodnocení v programu pro podporu rozhodování Criterium Decision Plus.

Dotazované osoby podle bezpečnosti hodnotily jako spíše bezpečné platební karty a poté až hotovost. Možným vysvětlením této skutečnosti je, že při ztrátě platební karty ji lze zablokovat, aby nikdo nemohl vybírat peníze z bankovního účtu. Přitom, jak je patrné z odpovědi výše, má mnoho lidí při držení hotovosti strach z její krádeže, ztráty či obdržení padělaných bankovek a mincí. Internetové bankovníctví bylo hodnocené o něco lépe než hotovost. Ve srovnání s hotovostí a platebními kartami lidé v jiné platební metody nevěří a hodnotí je více rizikově. Důvodem může být vyžadování zadávání čísel karet na internetu, které jsou viditelné kupujícím/příjemcům platby.

	Hotovost	Platební karta	Internetové bankovníctví	Jiná platební metoda
Velmi bezpečná (4)	133	130	145	39
Spíše bezpečná (3)	250	288	219	162
Riziková (2)	92	51	89	126
Velmi nebezpečná (1)	2	3	7	23
n	477	472	460	350
K	3,078	3,155	3,091	2,620
K_p (v %)	76,950	78,875	77,275	65,500

Tabulka 6: Hodnocení platebních metod z pohledu bezpečnosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

Z hlediska anonymity je za nejvíce anonymní platební metodu považována hotovost. V porovnání s hotovostí je plátce u platebních karet, internetového bankovníctví a jiných platebních metod zjistitelný a snadno identifikovatelný.

	Hotovost	Platební karta	Internetové bankovníctví	Jiná platební metoda
Zcela anonymní (4)	253	28	35	20
Spíše anonymní (3)	123	114	89	93
Zjistitelný (2)	61	215	202	167
Velmi jednoduše zjistitelný (1)	33	99	123	63
n	470	456	449	343
K	3,209	1,901	1,904	1,901
K _p (v %)	80,225	47,525	47,600	47,525

Tabulka 7: Hodnocení platebních metod z pohledu anonymity. Zdroj: Vlastní zpracování.

Nejvíce lidí spatřuje jako nejrychlejší platební metodu platební kartu, což může být způsobené rozšířením bezkontaktních platebních karet a terminálů. Hotovost je oproti platebním kartám spatřována jako o něco pomalejší. Používání ostatních platebních metod dle respondentů vyžaduje více času na provedení platby.

	Hotovost	Platební karta	Internetové bankovníctví	Jiná platební metoda
Velmi rychlý (4)	266	309	136	85
Spíše rychlý (3)	150	134	194	167
Pomalý (2)	49	19	109	62
Velmi pomalý (1)	8	1	11	17
n	473	463	450	331
K	3,425	3,622	3,011	2,967
K _p (v %)	85,625	90,550	75,275	74,175

Tabulka 8: Hodnocení platebních metod z pohledu rychlosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

Dle jednoduchosti použití při placení je hotovost hodnocena jako velmi jednoduchá, stejně tak jako platební karty. Zatímco používání internetového bankovníctví klasifikují respondenti v porovnání s hotovostí jako spíše složitou metodu, což může ovlivňovat skutečnost, že vyžaduje použití počítače a internetu, používání jiných platebních metod je pro respondenty ještě složitější.

	Hotovost	Platební karta	Internetové bankovníctví	Jiná platební metoda
Velmi jednoduché (4)	318	338	151	87
Spíše jednoduché (3)	116	110	211	153
Spíše složité (2)	33	12	78	66
Složité (1)	4	1	12	26
n	471	461	452	332
K	3,588	3,703	3,108	2,907
K _p (v %)	89,700	92,575	77,700	72,675

Tabulka 9: Hodnocení platebních metod z pohledu jednoduchosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

Z hlediska dostupnosti respondenti nejlépe hodnotili hotovost, což může být způsobeno tím, že není potřeba si zakládat žádné účty a při použití není nezbytné připojení k internetu. Dalšími relativně dostupnými metodami jsou platební karty a s tím spojené internetové bankovníctví, a jak bylo zjištěno z předchozích otázek, platební karty nepoužívá velká část respondentů starší generace (65 let a více) a mladá populace (do 18 let), která dostává kapesné. Z pohledu dostupnosti respondenti alternativní platební metody hodnotili jako méně dostupné ve srovnání s ostatními platebními metodami, na což může mít vliv nutnost schválení internetových plateb v bance.

	Hotovost	Platební karta	Internetové bankovníctví	Jiná platební metoda
Velmi dostupné (4)	365	196	147	57
Spíše dostupné (3)	92	257	243	176
Spíše nedostupné (2)	9	8	59	77
Nedostupné (1)	3	0	1	19
n	469	461	450	329
K	3,746	3,408	3,191	2,824
K _p (v %)	93,650	85,200	79,775	70,600

Tabulka 10: Hodnocení platebních metod z pohledu dostupnosti. Zdroj: Vlastní zpracování.

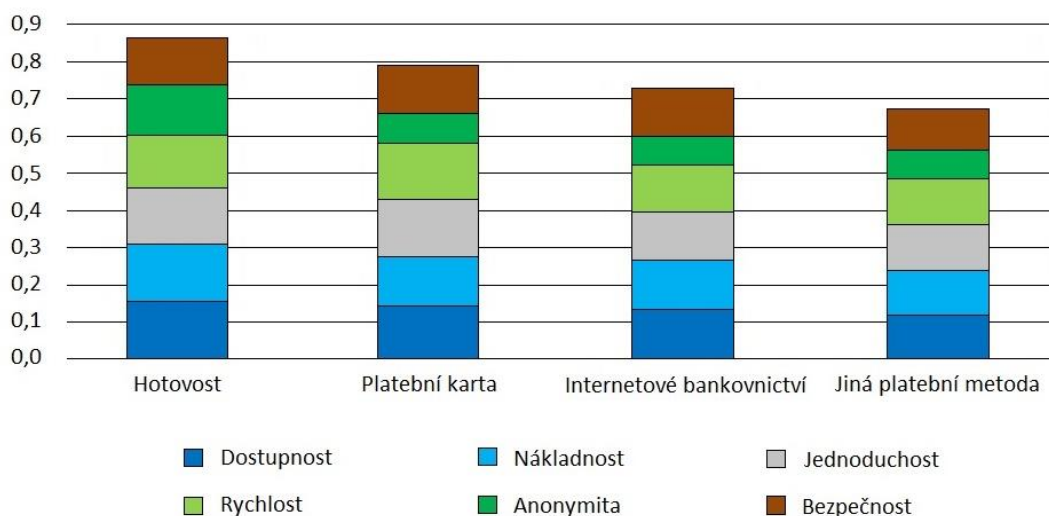
Z pohledu nákladů je podle odpovědí dotazovaných osob nejvýhodnějším způsobem placení hotovost, protože se s jejím používáním na rozdíl od jiných plateb nepojí téměř žádné poplatky. S platebními kartami jsou spojené náklady minimální.

Podobné je to i s užíváním internetového bankovníctví. Využívání jiných platebních metod je poměrně nákladnější.

	Hotovost	Platební karta	Internetové bankovníctví	Jiná platební metoda
Bez poplatků (4)	374	174	184	97
Minimální poplatky (3)	63	205	164	127
Nízké poplatky (2)	12	57	79	67
Vysoké poplatky (1)	16	13	12	27
n	465	449	439	318
K	3,710	3,203	3,185	2,925
K _p (v %)	92,750	80,075	79,625	73,125

Tabulka 11: Hodnocení platebních metod z pohledu poplatků. Zdroj: Vlastní zpracování.

Podle celkového hodnocení dle jednotlivých kritérií byla vyhodnocena jako nejlepší ze všech platebních metod právě hotovost, která byla z několika hledisek – anonymity, dostupnosti a z pohledu nákladů, hodnocena nejlépe.

Graf 17: Hodnocení platebních metod dle jednotlivých kritérií. Zdroj: Vlastní zpracování.

V procentuálním vyjádření optimálního platebního prostředku byla tedy hotovost hodnocena na 86,5 %. Ve srovnání dle jednoduchosti využívání a bezpečnosti byly o něco lépe než hotovost klasifikovány platební karty (79,2 %), které dle celkových výsledků byly vyhodnoceny jako druhá nejvíce preferovaná platební metoda. V porovnání s hotovostí je pro respondenty využívání

internetového bankovníctví (72,9 %) a jiných alternativních metod (67,3 %) složitější, méně dostupné, a navíc jejich používání je spojené s vyššími poplatky.

V porovnání výsledků vyplývajících z provedeného dotazníkového šetření a výsledků vyhodnocených v programu pro podporu rozhodování je patrné, že při platebním styku je stále oblíbená hotovost. Tuto skutečnost potvrzují i odpovědi, které se týkají jejího zrušení, s kterým 70 % z všech dotazovaných nesouhlasí, a také výsledek z programu pro podporu rozhodování, který vyhodnotil na základě jednotlivých vlastností platebních prostředků jako neoptimálnější platební prostředek (86,5 %) právě hotovost.

6 Shrnutí výsledků

Na základě dat ČNB byla provedena analýza hotovosti a z informací získaných pomocí dotazníkového šetření byl zjištěn potenciál hotovosti a budoucí vývoj. Objem hotovosti v oběhu v České republice má neustále rostoucí trend, který je ovlivňován sezónními a cyklickými výkyvy. Spolu s objemem hotovosti neustále roste i počet kusů bankovek a mincí v oběhu. Největší podíl celkového objemu představují bankovky nominálních hodnot 5000 Kč, 2000 Kč a 1000 Kč. Naopak mince dlouhodobě představují na celkovém objemu pouze malý podíl (2,7 %), avšak počet kusů bankovek několikanásobně převyšují (36 krát). Na rostoucí trend objemu i počtu kusů nemělo významný vliv ani zrušení bankovek a mincí některých nominálů (padesátihaléřové mince k 31. 8. 2008, papírové dvacetikoruny k 31. 8. 2008 a padesátikoruny k 31. 3. 2011).

S rostoucím objemem i počtem kusů hotovosti vyvstala také otázka, zda se významným způsobem nezvyšuje počet bankovek a mincí podezřelých z padělání a pozměňování. Významný nárůst počtu zadržovaných bankovek a mincí byl zaznamenán pouze v letech 2009–2010, tedy v době ovlivněné finanční krizí a následnou ekonomickou stagnací.

Za účelem zjištění, jakým způsobem lidé hotovost využívají, jakou pozici hotovost v současnosti při rozšíření jiných alternativních metod platebního styku představuje a jaký další vývoj lze v souvislosti s hotovostí do budoucna očekávat, byl sestaven dotazník a následně pak provedeno dotazníkové šetření. Dotazník vyplňovaly osoby všech věkových kategorií, zejména zaměstnanci a studenti. Dle odpovědí lze konstatovat, že hotovost je velmi oblíbeným platebním prostředkem především díky její široké akceptovatelnosti, možnosti použití i v případě výpadku platebních terminálů a díky omezenému množství, které lidé nosí u sebe, i snazší kontrola utracené částky. Jako největší nevýhody lidé spatřují možnost ztráty a nutnost s sebou přenášet větší objem v případě hrazení vysokých částek. Za zmínku stojí i skutečnost, že v současnosti spoření v hotovosti na oblíbě ztrácí (56 % respondentů má v hotovosti uloženou pouze zanedbatelnou část do 5 % celkových úspor).

S využitím získaných informací bylo pomocí systému pro podporu rozhodování (CDP) zjištěno, že hotovost je oproti jiným metodám platebního styku (platební karty, internetové bankovníctví a jiné platební metody) hodnocena jako nejvíce preferovaný platební prostředek. Lidé spatřují hotovost jako nejvhodnější z pohledu anonymity (není prováděn žádný záznam o plátcích), dostupnosti (hotovost lze platit například i v případě výpadku platebních terminálů apod.) i finanční náročnosti (s jejím placením jsou spojeny žádné nebo relativně minimální náklady). Naopak lépe než hotovost lidé hodnotí z pohledu bezpečnosti platební karty (je omezeno jejich zneužití v případě ztráty či zcizení). Obdobně je tomu také v případě jednoduchosti, což lze vysvětlit například tím, že v případě plateb kartou není nutné například vrácené peníze přepočítávat.

Významným zjištěním je skutečnost, že ani přes významný technologický pokrok v realizaci platebního styku lidé s naprostou většinou nesouhlasí s nahrazením hotovosti měnou pouze bezhotovostní. Se zavedením souhlasila pouze velmi malá část všech respondentů (11 %) a malá část se jejímu zavedení přiklání (20 %). Možným vysvětlením by mohla být obava lidí ze ztráty anonymity, protože by veškeré transakce byly zaznamenávány. Mohly by vyvstat tlaky na růst nadměrné byrokratické zátěže i pro občany – fyzické osoby (např. nutnost elektronického vykazování nových údajů orgánům státní správy pro výplatu sociální dávek apod.) a to včetně rizika zneužití těchto dat či jejich zcizení.

V porovnání s ostatními zeměmi je využívání hotovosti v České republice stále velmi populární. V některých severních zemích jako je Švédsko, Norsko či Dánsko dochází v současné době k poklesu využívání hotovostních peněz ve prospěch peněz bezhotovostních, což má za následek potlačení růstu oběživ. V těchto zemích by mohlo v budoucnu dojít k postupnému zániknutí papírových bankovek a kovových mincí. Přesné dopady nahrazení hotovosti bezhotovostními penězi v podmínkách České republiky bude možné blíže určit až po praktických zkušenostech s takovým přechodem v těchto zemích.

7 Závěry

Peníze hrají v životě každého člověka velmi důležitou roli, usnadňují směnu statků a lze pomocí peněz jednoduše vyjádřit cenu statků a služeb. Historie peněz prošla dlouholetým vývojem od barterové směny přes peníze komoditní, mince z drahých kovů, státovek, klasických bankovek až po dnešní podobu bankovek a mincí a bezhotovostních peněz. Vývoj objemu a počtu kusů oběživa má i přes nepočtené množství vlivů, kterými je ovlivňován, dlouhodobě rostoucí trend. V současnosti existuje vedle hotovosti spousta jiných platebních metod, které můžeme využívat při platebním styku. S plynoucím časem jsou tyto metody stále rozšířenější, ale nijak zvláště neovlivňují hotovost, která je při platebním styku stále velmi oblíbená. Obliba využívání hotovosti je dána jejími výhodami. Jsou jimi například široká akceptovatelnost a energetická nezávislost (lze ji použít například i v případě výpadku platebních terminálů nezbytných pro provádění karetních transakcí). I přes velkou oblibu využívání hotovosti při různých platbách lidé mají v bankovkách (či mincích) pouze velmi malou část svých úspor.

Na základě provedeného dotazníkového šetření lze konstatovat, že žádná skupina lidí si většinově zrušení hotovosti do budoucna nepřeje. I přesto, že v některých severských zemích lze tendenci k prosazování bezhotovostních plateb a omezování využívání hotovostních peněz, na které může navázat v konečné fázi i samotný zánik hotovosti. Lidé v České republice se však takového vývoje prozatím obávat nemusí. Na základě dat a vlastních informací lze konstatovat, že hotovost v České republice je patřičně ukotvena a svoji významnou úlohu bude jistě hrát i v budoucnu.

Cílem práce bylo analyzovat vývoj hotovosti v České republice a na základě dotazníkového šetření určit budoucí vývoj hotovosti. Tento cíl byl splněn.

8 Seznam použité literatury

- [1] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Bankovky hezké být mohou, ale bezpečné být musí* [online]. [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2008/cl_08_080926b.html.
- [2] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Bankovky opotřeбенé oběhem, běžně poškozené a nestandardně poškozené bankovky* [online]. 2016 [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/index.html.
- [3] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Měnová politika* [online]. 2019 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/.
- [4] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Proč jsou bankovky a mince stále tak populární?* [online]. 09. 03. 2019 [cit. 2019-04-07]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/blog_cnb/prispevky/komarek_hlavacek_polaskova_20180409.html.
- [5] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Průvodce ochrannými prvky bankovek* [online]. 2011 [cit. 2019-01-22]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/o_cnb/publikace/download/brozura_A5_ochrann_prvky.pdf.
- [6] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA *Struktura peněz v oběhu podle stavu* [online]. 2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_/index.html.
- [7] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *V oběhu je rekordních 600 miliard Kč* [online]. 2018 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20180723_obeh.html.
- [8] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Výroční zprávy České národní banky* [online]. [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/hospodareni/vyrocn_zpravy/index.html.
- [9] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Výskyt padělků* [online]. 2019 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/padelky/>.
- [10] ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- [11] DITTRICHOVÁ, Jaroslava. *Základy financí*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-409-0.

- [12] HOLMAN, Robert. *Dějiny ekonomického myšlení*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-641-8.
- [13] KAMPF, Rudolf. *Financování a bankovníctví: (přednášky a texty)*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-712-1.
- [14] *Kavárna Paralelní Polis* [online]. 2019 [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.paralelnipolis.cz/koncepty/kavarna/>.
- [15] MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5.
- [16] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví*. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-462-7.
- [17] POLOUČEK, Stanislav. *Peníze, banky, finanční trhy*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-152-9.
- [18] PTATSCHEKOVÁ, Jitka a Jaroslava DITTRICHOVÁ. *Dvacet let české koruny: na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4681-4.
- [19] REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. Ostrava: Key Publishing, 2008. Ekonomie (Key Publishing). ISBN 978-80-87071-87-8.
- [20] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.
- [21] SOJKA, Milan. *John Maynard Keynes a současná ekonomie*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-827-x.
- [22] SURGA, Leopold. *České bankovky a mince 1993-2012*. Praha: JEROME, 2012. ISBN 978-80-903266-9-9.
- [23] Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.
- [24] Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- [25] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

9 Seznam grafů

Graf 1: Objem bankovek v oběhu (v mil. Kč).....	31
Graf 2: Objem mincí v oběhu (v mil. Kč)	33
Graf 3: Věková kategorie respondentů dle pohlaví	36
Graf 4: Status respondentů.	36
Graf 5: Příjem respondentů.....	37
Graf 6: Využívání platebních metod	37
Graf 7: Využívání platebních metod dle pohlaví.....	38
Graf 8: Využívání platebních metod dle věku	39
Graf 9: Využívání platebních metod dle velikosti obce	39
Graf 10: Frekvence používání hotovosti dle věku.....	40
Graf 11: Nákupy, za které respondenti platí v hotovosti.....	41
Graf 12: Výhody hotovosti.....	42
Graf 13: Nevýhody hotovosti.....	43
Graf 14: Úspory dle pohlaví	43
Graf 15: Úspory uložené v hotovosti dle věku	44
Graf 16: Vyjádření souhlasu se zrušením hotovostní měny dle věku.	45
Graf 17: Hodnocení platebních metod dle jednotlivých kritérií.....	49

10 Seznam tabulek

Tabulka 1: Výše objem hotovosti v (mil. Kč).....	29
Tabulka 2: Počet bankovek v oběhu (v mil. ks).....	30
Tabulka 3: Počet mincí v oběhu (v mil. ks)	32
Tabulka 4: Počet zadržovaných padělaných a pozměněných bankovek (v ks).....	34
Tabulka 5: Výše hotovosti, kterou u sebe respondenti běžně nosí dle pohlaví.....	41
Tabulka 6: Hodnocení platebních metod z pohledu bezpečnosti.	46
Tabulka 7: Hodnocení platebních metod z pohledu anonymity.....	47
Tabulka 8: Hodnocení platebních metod z pohledu rychlosti.....	47
Tabulka 9: Hodnocení platebních metod z pohledu jednoduchosti.....	48
Tabulka 10: Hodnocení platebních metod z pohledu dostupnosti.....	48
Tabulka 11: Hodnocení platebních metod z pohledu poplatků.....	49

11 Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník Vývoje hotovosti v České republice

Vývoj hotovosti v České republice

Vážení respondenti,

jsem studentkou Fakulty informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Vývoj hotovosti v České republice a chtěla bych vás touto cestou požádat o vyplnění krátkého dotazníku.

Dotazník je zcela anonymní a je určen pro každého. Cílem dotazníku je zjistit, jakým způsobem lidé hotovost využívají a jaký vývoj lze do budoucna v souvislosti s hotovostními penězi očekávat.

Děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění mého dotazníku.

*Povinné pole

1. Jaké je Vaše pohlaví? *

Označte jen jednu elipsu.

- žena
 muž

2. Kolik Vám je let? *

Označte jen jednu elipsu.

- méně než 18 let
 18 – 26 let
 27 – 44 let
 45 – 64 let
 65 let a více

3. Jak často platíte hotovostí? *

Označte jen jednu elipsu.

- výjimečně (do 3 plateb za měsíc)
 občas (zpravidla alespoň jednou týdně)
 často (několikrát týdně)
 vždy

4. Jaké množství hotovosti u sebe běžně nosíte? *

Označte jen jednu elipsu.

- do 500 Kč
 501 – 1000 Kč
 1001 – 3000 Kč
 více než 3000 Kč

5. Při jakých nákupech platíte hotově? **Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- potraviny
- drogerie a parfumerie
- oblečení
- pohonné hmoty
- v restauraci
- zboží na dobírku
- vstupné na kulturní akce (kino, divadlo, party..)
- služby (kadeřnictví, kosmetika, manikúra..)
- náklady na bydlení (nájem, energie)
- Jiné: _____

6. Jak velkou část svého příjmu uspoříte? **Označte jen jednu elipsu.*

- zanedbatelnou (do 5 %)
- malou (6 – 20 %)
- střední (21 – 50 %)
- velkou (více než 50 %)

7. Jak velkou část úspor máte uloženou v hotovosti? **Označte jen jednu elipsu.*

- zanedbatelnou (do 5 %)
- malou (6 – 20 %)
- střední (21 – 50 %)
- velkou (více než 50 %)

8. Jaké jsou podle Vás výhody hotovosti? **Zaškrtněte všechny platné možnosti.*

- jsou všude akceptovatelné na rozdíl od platebních karet
- utratím méně, z důvodu omezeného množství peněz v peněžence
- mám přehled o tom kolik utratím
- psychologický efekt (držení fyzických peněz)
- lze je použít i v případě výpadku platebních terminálů
- Jiné: _____

9. Jaké jsou podle Vás nevýhody hotovosti? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- možná ztráta peněz
- krádež peněz
- obdržení padělaných peněz
- problémy s výběrem hotovosti (nefunkčnost bankomatu, nedostatečné množství peněz v bankomatu)
- poplatky spojené s výběrem a provedením platby (např. poplatek za poukázku)
- při placení vysoké částky u sebe musím nosit velké množství peněz
- Jiné: _____

10. Jaké prostředky používáte při platbě? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- hotovost
- platební kartu
- internetové bankovníctví
- jiná platební metoda (mobil banking, elektronické peněženky a další platební nástroje - např. PayU, PayPal, TransferWise..)

11. Jak hodnotíte následující platební metody z pohledu BEZPEČNOSTI?

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Velmi bezpečná	Spíše bezpečná	Riziková	Velmi nebezpečná
Hotovost	☐	☐	☐	☐
Platební karta	☐	☐	☐	☐
Internetové bankovníctví	☐	☐	☐	☐
Jiná platební metoda	☐	☐	☐	☐

12. Jak hodnotíte následující platební metody z pohledu ANONYMITY?

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	zcela anonymní	spíše anonymní	zjistitelný	velmi jednoduše zjistitelný
Hotovost	☐	☐	☐	☐
Platební karta	☐	☐	☐	☐
Internetové bankovníctví	☐	☐	☐	☐
Jiná platební metoda	☐	☐	☐	☐

13. Jak hodnotíte následující platební metody z pohledu RYCHLOSTI?

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	velmi rychlý	spíše rychlý	pomalý	velmi pomalý
Hotovost	☐	☐	☐	☐
Platební karta	☐	☐	☐	☐
Internetové bankovníctví	☐	☐	☐	☐
Jiná platební metoda	☐	☐	☐	☐

14. Jak hodnotíte následující platební metody z pohledu JEDNODUCHOSTI?

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	velmi jednoduché	spíše jednoduché	spíše složité	složité
Hotovost	☐	☐	☐	☐
Platební karta	☐	☐	☐	☐
Internetové bankovníctví	☐	☐	☐	☐
Jiná platební metoda	☐	☐	☐	☐

15. Jak hodnotíte následující platební metody z pohledu DOSTUPNOSTI?

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	velmi dostupné	spíše dostupné	spíše nedostupné	nedostupné
Hotovost	☐	☐	☐	☐
Platební karta	☐	☐	☐	☐
Internetové bankovníctví	☐	☐	☐	☐
Jiná platební metoda	☐	☐	☐	☐

16. Jak hodnotíte následující platební metody z pohledu POPLATKŮ?

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	bez poplatků	minimální poplatky	nízké poplatky	vysoké poplatky
Hotovost	☐	☐	☐	☐
Platební karta	☐	☐	☐	☐
Internetové bankovníctví	☐	☐	☐	☐
Jiná platební metoda	☐	☐	☐	☐

17. Souhlasili byste se zavedením bezhotovostní měny, která by zcela nahradila hotovost? *

Označte jen jednu elipsu.

- ano
 spíše ano
 spíše ne
 ne

18. V jakém kraji žijete? *

Označte jen jednu elipsu.

- Hlavní město Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Karlovarský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- Kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Zlínský kraj

19. Kolik obyvatel má obec, ve které žijete? *

Označte jen jednu elipsu.

- 3 000 obyvatel a méně
- 3 001 – 10 000 obyvatel
- 10 001 – 50 000 obyvatel
- 50 001 obyvatel a více

20. Váš status je: *

Označte jen jednu elipsu.

- student
- pracující student
- zaměstnanec
- OSVČ (Osoba samostatně výdělečně činná)
- majitel firmy
- nezaměstnaný
- mateřská nebo rodičovská dovolená
- důchodce
- pracující důchodce

21. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Označte jen jednu elipsu.

- základní
- středoškolské
- vyšší odborné
- vysokoškolské

22. Jaký je Váš průměrný měsíční příjem?

Označte jen jednu elipsu.

- do 5 tis. Kč
- 5,1 – 15 tis. Kč
- 15,1 – 25 tis. Kč
- 25,1 – 40 tis. Kč
- více než 40 tis. Kč

Univerzita Hradec Králové
 Fakulta informatiky a managementu
 Akademický rok: 2018/2019

Studijní program: Systémové inženýrství a informatika
 Forma: Prezenční
 Obor/komb.: Informační management (im3-p)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Vojtová Klára	Korouhev 282, Korouhev	I1600815

TÉMA ČESKY:

Vývoj hotovosti v České republice

TÉMA ANGLICKY:

Cash Development in the Czech Republic

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. et Bc. Martin Král - KE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Analyzovat vývoj hotovosti v České republice a na základě dotazníkového šetření určit budoucí směřování hotovosti.

Osnova:

1. Úvod a cíle
2. Peníze
3. Bankovní systém ČR
4. Vývoj hotovosti v ČR
5. Dotazníkové šetření
6. Shrnutí výsledků
7. Závěr
8. Zdroje

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

POLOUČEK, Stanislav. Bankovnictví. V Praze: C.H. Beck, 2006. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-7179-462-7.

REVENDA, Zbyněk a kol. Peněžní ekonomie a bankovnictví. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

Podpis studenta: Klára Vojtová

Datum: 12. 10. 2018

Podpis vedoucího práce: M. Král

Datum: 11. 10. 18